

2017

Tilinpäätös

SUOMALAISTA
ENERGIAA
VASTUULLISESTI

Sisällys

Tilinpäätös	1
Hallituksen toimintakertomus	3
Konsernin laaja tuloslaskelma	11
Konsernin tase	12
Konsernin rahavirtalaskelma	13
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	14
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	15
Liite 1	16
Liite 2	31
Liite 3	32
Liitteet 4-15	36
Liite 16	41
Liite 17	42
Liitteet 18-23	44
Liite 24	49
Liitteet 25-29	52
Liite 30	55
Liitteet 31-33	57
Liitteet 34-36	61
Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	63
Tuloslaskelma ja tase	64
Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	67
Tuloslaskelman liitetiedot	69
Taseen liitetiedot	71
Hallituksen voitonjakoehdotus	77
Tilintarkastuskertomus	78

Tilinpäätös 2017

Pohjolan Voima -konsernin avainluvut 2017

IFRS	2017*	2016*	2015*	2014	2013
Liikevaihto, m€	455	512	573	643	722
Liiketulos, m€	10	-4	-3	3	23
Korolliset nettovelat, m€	788	881	873	920	1 017
Osuus liikevaihdosta, %	173	172	152	143	141
Omavaraisuusaste, %	40	40	42	41	42
Taseen loppusumma, m€	2089	2166	2296	2595	2577
Investoinnit (pl. sijoitukset), m€	7	11	18	19	24
Henkilökunta keskimäärin	119	149	199	217	270

* Sisältää jatkuvat ja lopetetut toiminnot.

Tutustu toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen

Voit tutustua hallituksen toimintakertomukseen verkkovuosikertomuksestamme. Toimintakertomus ja tilinpäätös ovat luettavissa myös pdf-muodossa. Verkkovuosikertomuksen [materiaalipankissa](#) voit ladata koko vuosikertomuksen tai koota haluamasi sivut pdf-dokumentiksi.

▸ Toimintakertomus

Tilinpäätös 2017

- **Konsernin laaja tuloslaskelma**
  - **Konsernin tase**
  - **Konsernin rahavirtalaskelma**
  - **Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista**
  - **Konsernitilinpäätöksen liitetiedot**
  - **Emoyhtiön tilinpäätös**
- **Hallituksen voitonjakoehdotus**
- **Tilintarkastuskertomus**

Hallituksen toimintakertomus

Toimintaympäristö

Vuonna 2017 Suomen sähkön kulutus oli 85,5 TWh (85,1 TWh vuonna 2016). Sähköä tuotettiin Suomessa 65,0 (66,1) TWh ja sitä tuotiin Suomeen nettomääräisesti ennätykselliset 20,4 (19,0) TWh. Tuontisähköllä katettiin 24,0 (22,3) prosenttia Suomen sähkön kulutuksesta. Suurin osa sähköstä tuotiin Ruotsista. Uusiutuvan energian ja hiilidioksidineutraalin sähkön tuotannon määrä saavutti uuden ennätyksen. Uusiutuvilla energialähteillä tuotettiin 47 prosenttia sähköstä ja hiilidioksidineutraaleilla energialähteillä 80 prosenttia. Vuonna 2017 sähkön käyttö nousi Suomessa 0,4 prosenttia edellisvuodesta. Teollisuuden sähkön kulutus nousi 1,7 prosenttia ja muiden sektorien sähkön kulutus laski 0,7 prosenttia edellisvuodesta. Lasku johtuu edellisvuotta leudommasta talvesta.

Nord Pool Spot-kauppaa käytiin 512 TWh (505 TWh). Systeemihinnan vuosikeskiarvo oli 29,41 (26,91) euroa megawattitunnilta ja Suomen aluehinnan keskiarvo 33,19 (32,45) euroa megawattitunnilta. Edellistä vuotta heikompi vesitilanne Pohjoismaissa sekä nousseet polttoainehinnat nostivat sähkön hintaa viime vuodesta.

EUA-päästöoikeuden hinta pysyi koko vuoden alhaisena ja vaihteli 4,35 eurosta 8,21 euroon. EU:n jäsenmaat, parlamentti ja komissio saavuttivat sovun päästökaupan ohjausvaikutuksen vahvistamisesta kaudelle 2021-2030. Vuosittain jaettavien päästöoikeuksien määrä vähenee siten, että päästökauppasektorin päästövähennys vuoteen 2030 mennessä on 43 % vuoden 2005 tasoon verrattuna. Markkinavakaussuunnitelmaan siirrettäisiin vuodesta 2019 alkaen kaksinkertainen määrä (24 %) päästöoikeuksia viiden vuoden ajan. Neuvottelujen tulos vahvistetaan alkuvuoden 2018 aikana.

Eduskunta vahvisti vuoteen 2030 ulottuvan kansallisen energia- ja ilmastostrategian, jonka mukaan uusiutuvan energian osuus energian loppukäytöstä nostetaan 50 %:in ja omavaraisuus energian loppukäytöstä laskettuna nostetaan 55 %:in vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi hiilen käytöstä luovutaan vuoteen 2030 mennessä, ja öljyn energiakäyttö puolitetaan vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2005.

Pohjolan Voiman sähkön ja lämmön tuotanto

Vuonna 2017 Pohjolan Voiman sähkön kokonaishankinta oli 11,9 (13,4) TWh. Konsernin sähkön tuotannon osuus tästä oli 11,4 TWh (12,8), josta emoyhtiön toimitukset osakkailleen olivat 10,9 (12,4) TWh. Tytäryhtiöiden toimitukset muille omistajilleen olivat 0,5 (0,5) TWh. Ostot pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta olivat 0,5 (0,5) TWh ja myynnit 0,4 TWh (0,5). Lämmön toimitukset olivat 4,5 (5,5) TWh.

Ydinvoiman osuus sähkön hankinnasta oli 63,7 (60,8) prosenttia. Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) Olkiluodon ydinvoimalaitos tuotti sähköä 13,4 (14,4) TWh, josta Pohjolan Voima sai omistusosuutensa mukaisesti 7,6 (8,1) TWh. Olkiluodon laitossyöksikköjen yhteinen käyttökerroin oli 87,2 (93,0) prosenttia.

Vesivoiman osuus 1,8 (2,0) TWh oli 15,0 (14,8) prosenttia sähkön hankinnasta. Vesivoiman tuotanto laski edellisestä vuodesta lähelle normaalin vesivuoden tuotantolukemia.

Lauhdevoimaa Pohjolan Voima tuotti 0,1 (0,4) TWh, joka oli 0,7 (3,0) prosenttia sähkön hankinnasta. Lauhdevoiman tuotanto pysyi matalana alhaisten markkinahintojen sekä nousseiden polttoainehintojen takia. Lämmön ja sähkön yhteistuotantolaitoksissa sähköä tuotettiin yhteensä 1,9 (2,3) TWh.

Sähkön hankinta (GWh)	2013	2014	2015	2016	2017
Ydinvoima	8 296	8 372	8 086	8 136	7 602
Vesivoima	1 566	1 745	2 297	1 983	1 794
Yhteistuotanto	3 502	3 254	2 533	2 313	1 919
Lauhdevoima	2 193	1 200	388	396	82
Sähkön osto	673	753	790	545	533
Yhteensä	16 229	15 324	14 094	13 373	11 930

Investoinnit

Pohjolan Voima -konsernin investoinnit ilman sijoituksia ja päästöoikeuksien hankintaa olivat yhteensä 6,6 (11,2) miljoonaa euroa.

PVO-Vesivoima Oy:ssä valmistui Isohaaran voimalaitoksen automaation uusintaprojekti ja Melon voimalaitoksen padon korjaus jatkui. PVO-Vesivoiman investoinnit olivat 2,2 miljoonaa euroa. Laanilan Voima Oy:ssä investointiin 6 kilovoltin kytkinlaitoksen uusintaan sekä öljynerotuskaivoon. Laanilan Voima Oy:n investointien yhteismäärä oli 2 miljoonaa euroa. Muut konsernin investoinnit olivat korvaus- ja perusparannusinvestointeja.

Pohjolan Voima Oyj on sijoittanut rakenteilla olevaan Olkiluoto 3-ydinvoimalaitosprojektiin vuosina 2004 - 2017 yhteensä 780,8 (720,6) miljoonaa euroa. Sijoitukset perustuvat Olkiluoto 3:n rahoitussuunnitelmaan, jonka mukaan investoinnin edellyttämää omaa pääomaa kerrytetään projektin etenemisen mukaisesti.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimus- ja kehitysmenoja ei ollut tilikauden aikana (vuonna 2016: 0,1 ja vuonna 2015: 0,3).

Henkilöstö

Konsernin palveluksessa työsuhteessa oli keskimäärin 119 henkilöä (vuonna 2016: 149 ja vuonna 2015: 199) sisältäen lopetetut toiminnot. Henkilökunnan lukumäärä on laskenut lauhdetuotannon supistumisen vuoksi, mikä on aiheuttanut toimintojen uudelleenjärjestelyjä myös konsernin emoyhtiössä. Konsernin tilikauden palkat ja palkkiot sisältäen lopetetut toiminnot olivat yhteensä 12,2 miljoonaa euroa (vuonna 2016: 13,8 miljoonaa euroa ja vuonna 2015: 16,3 miljoonaa euroa). Vakituisten henkilöstön keski-ikä oli konsernissa 44 (45) vuotta.

Emoyhtiön palveluksessa työsuhteessa oli keskimäärin 57 henkilöä (vuonna 2016: 65 ja vuonna 2015: 83). Palkat ja palkkiot tilikaudella olivat yhteensä 5,7 miljoonaa euroa (vuonna 2016: 6,1 miljoonaa euroa ja vuonna 2015: 6,8 miljoonaa euroa).

Ympäristö

Pohjolan Voiman tuotantoyhtiöistä valtaosassa on käytössä ISO 14001 -standardin mukaiset sertifioidut ympäristöjärjestelmät, joilla varmistetaan ympäristötavoitteiden toteutuminen ja jatkuva parantaminen. Uuden standardin (ISO 14001:2015) mukaiset sertifioinnit jatkuivat vuonna 2017. Suurimmalla osalla tuotantoyhtiöistä on käytössä myös energiatehokkuusjärjestelmä ETJ+ tai ISO 50001. Pohjolan Voiman yhteisyrityksen TVO:n ympäristöasioiden hallintajärjestelmä on lisäksi EMAS-rekisteröity.

PVO-Vesivoiman Isohaaran voimalaitoksella tapahtui ympäristöpoikkeama, kun venttiilivuodon takia öljyä pääsi vesistöön muutamia kymmeniä litroja. Vuonna 2016 Melon voimalaitoksen maapadossa havaittua vuotoa korjattiin injektoimalla koko vuoden ajan. Korjaustyöt jatkuvat edelleen. Korjaustyöt eivät ole vaikuttaneet voimalaitoksen sähköntuotantoon.

Vesistöjä säännösteltiin ja vesivoimalaitoksia käytettiin lupaehtojen mukaisesti. PVO-Vesivoiman

velvoitteena istutettiin kertomusvuonna noin 2,5 (2,7) miljoonaa kalaistukasta lijoen ja Kemijoen meri- ja jokialueelle. Istutukset toteutettiin lähes istutussuunnitelmien mukaisesti.

PVO-Vesivoima on osallistunut yhdessä Iijoki-alueen kuntien ja muiden alueen toimijoiden kanssa Pohjois-Pohjanmaan liiton loppuvuodesta 2015 käynnistämään kolmevuotiseen Iijoen vesistövisiohankeeseen (Iijoen otva -hanke). Hankkeen päätavoitteita ovat yhteinen vesistövisio, vaelluskalojen palauttamisen edistäminen ja Itämeren lohikannan turvaaminen sekä joen arvoa nostavien pienempien kehittämistoimenpiteiden toteutumisen edistäminen. Osana otva-hanketta on valmisteltu vaelluskalojen palauttamista edistävää hankekokonaisuutta, Iijoen vaelluskalakärkihanketta. Hankkeen kustannusarvio on runsaat neljä miljoonaa euroa ja valtio on sitoutunut rahoittamaan hanketta kahdella miljoonalla eurolla kuuluen "Luontopolitiikkaa luottamuksella ja reiluin keinoin" -kärkihankkeen toimenpiteisiin. PVO-Vesivoima ja Metsähallitus laittoivat yhdessä vireille kalateiden rakentamisen vesitalouslupahakemuksen Pohjois-Pohjanmaan aluehallintovirastoon 2.3.2017. Kalatien rakennussuunnittelu aloitettiin marraskuussa 2017.

Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskus jätti Pohjois-Suomen aluehallinto-virastolle maaliskuussa muutoshakemuksen Kemijokea ja lokakuussa Iijokea koskeviin istutus- ja kalatalousvelvoitteisiin liittyen. Mukana on sekä lisäyksiä nykyisiin velvoitteisiin, että täysin uusia vaatimuksia. Aluehallintovirasto ei kuuluttanut hakemuksia vuoden 2017 aikana.

Kaikki konsernin lämpövoimalaitokset kuuluvat päästökauppalaan piiriin. Itse tuotetun sähkön ja lämmön hiilidioksidipäästöt olivat 1,0 (1,6) miljoonaa tonnia. Tilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetaan vain tytäryhtiöiden hiilidioksidipäästöt 0,5 (0,7) miljoonaa tonnia, joka ei sisällä lopetettuna toimintona raportoidun PVO-Lämpövoiman päästöjä 0,0 (0,0) miljoonaa tonnia. Muut päästöt ilmaan laskivat. Rikkidioksidipäästöt olivat 0,9 (1,4) tuhatta tonnia, typenoksidipäästöt 1,8 (2,7) tuhatta tonnia ja hiukkaspäästöt 0,1 (0,1) tuhatta tonnia.

Teollisuuspäästöjen direktiivin (IE = Industrial Emissions) mukaiset uudet ilmapäästöjen raja-arvot astuivat Suomessa voimaan vuoden 2016 alusta. Osa Pohjolan Voiman laitoksista kuuluu teollisuuspäästädirektiivin kansalliseen siirtymäsuunnitelmaan, jonka Euroopan komissio hyväksyi 10.3.2014. Siirtymäsuunnitelma antaa joustoa kiristyvien päästöraja-arvojen käyttöönottoon. Siirtymäsuunnitelmakausi on 1.1.2016 - 30.6.2020, jolloin rikkidioksidin, typenoksidien ja hiukkasten päästöjä seurataan päästöpitäisyyden lisäksi tonnimääräisinä kokonaispäästöinä.

Suuria polttolaitoksia koskevan parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) vertailuasiakirjaan (LCP- BREF) liittyvät BAT-päätelmät julkaistiin 17.8.2017. Voimalaitoksilla, joiden päätoimiala on energiantuotanto, on tästä neljä vuotta aikaa sopeuttaa toimintansa päätelmien mukaisiksi. Tulevissa ympäristöluvista päästöraajat tiukkenevat.

Laanilan Voima sai Vaasan hallinto-oikeudelta päätöksen, joka koski vuoden 2015 ympäristöluvasta tehtyä valitusta. Päätöksestä valitettiin edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Kymin Voima Oy sai päätöksen Vaasan hallinto-oikeudelta vuoden 2015 ympäristölupaa koskevaan valitukseen. Yhtiö tyytyi päätökseen. Kaukaan Voima Oy sai päätöksen korkeimmalta hallinto-oikeudelta vuoden 2015 ympäristölupaa koskevaan valitukseen, jossa Kaukaan Voiman vaatimukset hyväksyttiin osittain.

Pohjolan Voimalla tai sen tytär-, osakkuus- tai yhteisyrityksillä ei ole tiedossa olevia kattamattomia ympäristövastuita. Pohjolan Voiman tarkemmat ympäristötiedot esitetään kotisivuilla www.pohjolanvoima.fi. TVO raportoi ydinvoimatuotannon ympäristöasioista kotisivuillaan www.tvofinland.fi ja erillisessä yhteiskuntavastuureportissa.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa strategian toteutuminen ja liiketoiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä turvata toiminnan jatkuvuus ja häiriöttömyys. Riskienhallintaa toteutetaan konsernin riskienhallintapolitiikan mukaisesti. Riskienhallinnan toimintamalli on hajautettu: kunkin tytäryhtiön hallitus ja emoyhtiön yksiköt vastaavat omaan toimintaansa kohdistuvista riskeistä, niiden tunnistamisesta

ja analysoinnista. Konsernitason riskit raportoidaan emoyhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle johtamisen vuosikellon mukaisesti.

Tavoitteiden toteutumista vaarantavat riskit arvioidaan ja niiden hallitsemiseksi määritellään toimenpiteet. Riskien merkittävyyttä arvioidaan toteutumistodennäköisyyden ja vaikutuksen summana.

Kaikissa Pohjolan Voiman yhtiöissä on suojauduttu vahinkoriskien varalta huolehtimalla kunnossapidosta, työturvallisuudesta, henkilöstön riittävästä koulutuksesta sekä muilla tarvittavilla toimenpiteillä ja konsernin vakuutuspolitiikan mukaisin vakuutuksin.

Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät

Konsernin merkittävimmät riskit liittyvät yhteisyrittäjä TVO:n Olkiluoto 3 EPR -projektin aikatauluun ja tulontuottamiskykyyn. Laitosyksikön kaupallisen sähköntuotannon piti alkaa huhtikuun lopussa 2009. Valmistuminen on kuitenkin viivästynyt. TVO sai laitostoimittajalta lokakuussa 2017 päivitetyn aikataulun, jonka mukaan laitosyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa toukokuussa 2019. Viiveestä aiheutuu lisäkustannuksia ja menetyksiä, joista TVO on Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä vaatinut Olkiluoto 3 EPR:n avaimet käteen -laitostoimittajalta korvausta. Suunniteltuun valmistumiseen liittyvällä riskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa kaupallista käyttöä ei voida aloittaa suunnitellusti, mistä aiheutuu lisäkustannuksia.

Vuoden 2017 aikana on toteutettu lukuisia Olkiluoto 3 EPR projektiin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä, joita ovat muun muassa Olkiluoto 3-toimintajärjestelmän käyttöönotto sekä Olkiluoto 3:n osaamisen ja resurssien varmistaminen. Lisäksi on kehitetty konfiguraationhallintaa ja tuotannon tietojärjestelmiä. TVO on myös teettänyt ulkopuolisella toimijalla organisaatiovalmiuksia kartoittavan Organisational Readiness Review -arvion varmistuakseen yhtiön valmiudesta kolmen ydinvoimalaitosyksikön käyttäjänä.

Mikäli Olkiluoto 3 EPR -projekti ei saavuta takuuajana suunniteltua tehotasoa, käyttökerrointa tai käyttökustannusrakennetta, riskinä on tuotantokustannuksen nousu verrattuna tavoitteeseen. Riskiä on tarkasteltu OL3:n tulontuottamiskykyyn vaikuttavien eri skenaarioiden avulla.

Riskienhallintatoimenpiteinä TVO:n tulee luvanhaltijana varmistua mm. Olkiluoto 3 EPR -laitosyksikön kattavasta toiminnallisesta testauksesta ennen ydinteknistä koekäyttöä. Lisäksi mm. automaatio, valvomon toiminnot ja käyttöohjeet on testattava simulaattorilla kattavasti. TVO varmistaa, että Olkiluoto 3 EPR -laitosyksikön kuumakokeissa ja ydinteknisessä käyttöönotossa hyödynnetään Taishanin sisarlaitoksen kokemukset.

Muutokset konsernirakenteessa

Mussalon Voima Oy rekisteröitiin purkautuneeksi 18.9.2017 vapaaehtoisien selvitystilän kautta.

Talous

Pohjolan Voima toimii omakustannushintaperiaatteella. Osakkaat maksavat kiinteät kustannukset omistuksen mukaisesti riippumatta siitä, onko teho- tai energiaosuutta käytetty tai ei ja muuttuvat kustannukset toimitettujen energiamäärien mukaan. Toimintaperiaatteesta johtuen taloudellisten tunnuslukujen esittäminen ei ole tarkoituksenmukaista liiketoiminnan, taloudellisen aseman tai tuloksen ymmärtämiseksi.

Pohjolan Voiman rahoitustoiminnan tavoitteet ja riskit on määritelty emoyhtiön hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa. Pohjolan Voiman liiketoiminnan rahoitusriskit liittyvät likviditeetti-, markkina- ja luottoriskeihin. Rahoitusriskien hallintaa on käsitelty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 3. Rahoitusriskien hallinta.

Emoyhtiöllä on käytössään maksuvalmiutta turvaava 300 (300) miljoonan euron valmiusluottosopimus, josta oli vuoden lopussa nostamatta 300 (300) miljoonaa euroa. Valmiusluotosta 21 miljoonaa euroa erääntyy kesäkuussa 2021 ja kokonaisuudessaan se erääntyy kesäkuussa 2022. Lisäksi emoyhtiö allekirjoitti kesäkuussa 2017 70 miljoonan euron lainalmiittisopimuksen. Sopimuksen mukaan laina on nostettavissa 30.6.2018 asti ja se erääntyy kesäkuussa 2020. Lyhytaikaisen varainhankinnan hoitamiseen konsernilla oli 300 (300) miljoonan euron kotimainen yritystodistusohjelma, josta käyttämättä oli 190 (190) miljoonaa euroa. Konsernin maksuvalmius on hyvä. Korollinen nettovelka oli vuoden lopussa 787,87(880,8) miljoonaa euroa. Valuuttakurssiriskin alaista velkaa ei ollut.

Konsernin omavaraisuusaste oli vuoden lopussa 40,4 (39,8) prosenttia.

Konsernin liikevaihto jatkuvista toiminnoista oli 453,6 (507,0) miljoonaa euroa.

PVO-Lämpövoiman, jonka laitosten tuotannollinen toiminta lopetettiin vuonna 2015, liiketoiminta on raportoitu lopetettuna toimintona konsernin tilinpäätöksessä.

Konsernin tilikauden tulos oli 1,1 (-17,1) miljoonaa euroa. Voitolliseen tulokseen vaikutti erityisesti myyty tytäryhtiö.

Osakepääoma ja osakeannit

Tilikaudella ei merkitty osakeanteja.

B2-sarjan osakepääoman korotusannista, joka merkittiin kesäkuussa 2013 (4.107.143 kappaletta merkintähintaan 230.000.008 euroa suunnattuna B2-sarjan osakkeenomistajille), maksettiin tilikauden aikana yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti neljäs ja viimeinen erä.

Yhtiö hankki omat osakkeensa K1-sarjassa elokuussa 2017. K1-sarjan osakkeet mitätöitiin 23.8.2017.

Taulukko: Pohjolan Voima Oyj:n omistajat (yleisomistus)

Osakas	Omistus-% 31.12.2016	Omistus-% 31.12.2017
EPV Energia Oy	5,462	5,489
Etelä-Suomen Voima Oy	1,434	1,482
Helen Oy	0,598	0,619
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,872	1,831
Kemira Oyj (ml. eläkesäätiö Neliapila)	4,984	5,06
Kokkolan Energia Oy	2,409	1,845
Kymppivoima Oy	5,765	5,907
Metsä Group (Metsäliitto, Metsä Fibre, Metsä Board Oyj)	3,644	3,657
Myllykoski Oyj*)	0,61	0,631
Oulun Energia Oy	0,926	0,906
Outokumpu Oyj	0,098	0,096
Oy Perhonjoki Ab	2,183	2,167
Porin kaupunki	1,412	1,401
Rautaruukki Oyj	0,078	0,09
Stora Enso Oyj	15,544	15,608
UPM Energy Oy*)	47,346	47,686
UPM Paper ENA Oy*)	3,533	3,457
Vantaan Energia Oy	0,221	0,229
Yara Suomi Oy (ml. eläkesäätiö)	1,881	1,84

*) Yhtiö kuuluu UPM-Kymmene konserniin.

Yhtiön johto

Varsinaisessa yhtiökokouksessa 22.3.2017 hallituksen varsinaisiksi jäseniksi valittiin johtaja Tapio Korpeinen (UPM-Kymmene Oy), talousjohtaja Seppo Parvi (Stora Enso Oyj), lakiasianjohtaja Jukka Hakkila (Kemira Oy), toimitusjohtaja Anders Renvall (Kymppivoima Oy), johtaja Tapani Sointu (UPM-Kymmene Oy), strategiajohtaja Esa Kaikkonen (Metsä Group), toimitusjohtaja Rami Vuola (EPV Energia Oy), toimitusjohtaja Mikko Rintamäki (Kokkolan Energia Oy) ja toimitusjohtaja Juhani Järvelä (Oulun Energia Oy).

Hallituksen järjestäytymiskokouksessa 22.3.2017 Tapio Korpeinen valittiin puheenjohtajaksi ja Seppo Parvi varapuheenjohtajaksi. Hallitus kokoontui vuoden 2017 aikana 15 (15) kertaa. Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut diplomi-insinööri, kauppatieteiden maisteri Lauri Virkkunen.

Käynnissä olevat merkittävät oikeusprosessit

TVO jätti vuonna 2012 kanteen ja vastineen Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien Olkiluoto 3 EPR:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä on noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka oli Olkiluoto 3 EPR laitostoimittajan syyskuussa 2014 toimittaman aikataulun mukaan Olkiluoto 3 EPR:n säännöllisen sähköntuotannon aloittamisen ajankohta.

Välimiesmenettely alkoi joulukuussa 2008 laitostoimittajan aloitteesta. Laitostoimittajan viimeksi huhtikuussa 2017 päivittämä rahamääräinen vaatimus on nyt kokonaisuudessaan noin 3,59 miljardia euroa. Summa perustuu laitostoimittajan päivittämään analyysiin tapahtumista syyskuuhun 2014 ja joidenkin vaateiden osalta joulukuun 2014 loppuun asti. Summa sisältää viivästyskorjoja (laskettu kesäkuun 2017 loppuun asti) ja TVO:n laitostoimitussopimuksen mukaisesti viivästämää maksueriä yhteensä noin 1,58 miljardia euroa sekä laitostoimittajan väittämää saamatta jäänyttä voittoa noin 132 miljoonaa euroa.

Välimiesoikeus teki lopullisen ja sitovan osapäätöksen marraskuussa 2016. Osapäätös käsitteli riidan alkuvaiheiden asioita, kuten aikataulua, lisensointia ja lisensoitavuutta sekä järjestelmäsuunnittelua. Tämä käsitti monia niistä tosiasioista, joihin TVO perustaa päävaateensa laitostoimittajaa vastaan, kuten myös tiettyjä keskeisiä asioita, joihin laitostoimittajan vaateet TVO:ta vastaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Osapäätös ei ottanut kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin.

Välimiesoikeus teki lopullisen ja sitovan osapäätöksen myös heinäkuussa 2017. Osapäätös käsitteli projektin suunnittelu- ja lisensointidokumentaation valmistelua, toimittamista, katselmointia ja hyväksyntää. Tämä käsitti niitä keskeisiä asioita, joihin laitostoimittaja perustaa päävaateensa TVO:ta kohtaan, kuten myös tiettyjä asioita, joihin TVO:n vaateet laitostoimittajaa kohtaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Vaikka osapäätös ei ottanut kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin, siinä on lopullisesti hylätty laitostoimittajan analyysimetodi, jolla se on perustellut pääasiallisia rahallisia vaateitaan TVO:ta kohtaan.

Osapuolet saivat lopullisen ja sitovan osapäätöksen myös marraskuussa 2017. Osapäätös käsitteli projektin rakennustöiden toteutusta ja projektinhallintaa. Tämä käsitti niitä keskeisiä asioita, joihin TVO perustaa päävaateensa laitostoimittajaa vastaan, kuten myös tiettyjä asioita, joihin laitostoimittajan vaateet TVO:ta kohtaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti moni rakennustöiden toteutusta koskevista asioista TVO:n eduksi ja selkeästi lykättiin monet TVO:n esiin nostamat laitostoimittajan projektinhallintaan liittyvät seikat seuraavaan päätökseen.

Välimiesmenettely on edelleen kesken ja jatkuu kohti lopullista päätöstä, jolla välimiesoikeus määrittää osapuolten korvausvelvollisuudet. TVO pitää vaatimuksiaan hyvin perusteltuina ja on todennut laitostoimittajan

vaateet perusteettomiksi. Kolme merkittävää välimiesoikeuden antamaa osapäätöstä vahvistavat tätä sekä sitä TVO:n näkemystä, että TVO:n vaatimukset ovat laitostoimittajan vaatimuksia vahvempia.

TVO jätti Arevaa koskevan hakemuksen kiireelliseen väliaikaiseen menettelyyn Nanterren kaupalliseen tuomioistuimeen Ranskassa 29. syyskuuta 2016 saadakseen tietoa Ranskan ydinvoimateollisuuden rakenneuudistuksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista Olkiluoto 3-laitostoimitussopimuksen edellyttämien velvollisuuksien ja vastuiden täyttämiseen. Osapuolten välisten keskustelujen perusteella TVO luopui haasteesta 18. toukokuuta 2017. Keskustelujen jatkamisen odotetaan edesauttavan Olkiluoto 3 EPR -projektin valmistumista ja laitoksen käynnistämistä.

Euroopan Unionin komissio teki tammikuussa 2017 päätöksen Ranskan valtion valtioneudesta Arevalle ja hyväksyi fuusion toukokuussa 2017. TVO jätti syyskuussa 2017 Euroopan unionin yleiselle tuomioistuimelle valituksen komission valtioneutokipäätöksestä. TVO edellyttää, että Ranskan ydinvoimateollisuuden uudelleenjärjestely ei vaaranna Olkiluoto3 EPR -projektin valmistumista laitostoimitussopimuksen mukaisesti laitostoimittajan ilmoittamassa aikataulussa.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt (AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG) ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista.

TVO ei ole kirjannut saatavia eikä varauksia välimiesmenettelyssä esitettyjen vaatimusten perusteella.

Pohjolan Voiman täysin omistaman tytäryhtiö PVO-Lämpövoiman ja Fortum Power and Heat Oy:n (FPH) edeltäjät solmivat vuonna 1989 yhteistoimintasopimuksen, jonka mukaan osapuolilla on mm. pysyvä käyttöoikeus tiettyihin toisen omistamiin voimalaitosrakenteisiin ja -laitteisiin toisaalta PVO-Lämpövoiman omistaman Tahkoluodon kivihiilivoimalaitoksen ja toisaalta FPH:n omistaman Meri-Porin hiilivoimalaitoksen toiminnassa. PVO-Lämpövoiman Tahkoluodon voimalaitoksen tuotannollinen toiminta päättyi vuonna 2015. Tästä johtuen PVO-Lämpövoima irtisanoi yhteistoimintasopimuksen maaliskuussa 2017. FPH kiisti irtisanomisen ja elokuussa 2017 Helsingin käräjäoikeus päätti FPH:n hakemuksesta turvaamistoimesta, jolla määräsi PVO-Lämpövoiman sallimaan FPH:n jatkaa yhteistoimintasopimuksen mukaista Tahkoluodon voimalaitosrakenteiden ja -laitteiden käyttöä. Lisäksi, syyskuussa 2017, FPH aloitti välimiesmenettelyn Helsingin kauppakamarin sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien PVO-Lämpövoiman yhteistoimintasopimuksen irtisanomista. Saman aikaisesti FPH jätti haastehakemuksen Helsingin käräjäoikeudelle kohdistuen Pohjolan Voima Oyj:ön, jossa vaati mm. yhteistoimintasopimuksen mukaisten pysyvien käyttöoikeuksien olevan voimassa myös suhteessa Pohjolan Voimaan. PVO-Lämpövoima on kiistänyt, samoin kuin Pohjolan Voima Oyj, kaikki FPH:n esittämät vaatimukset.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Pohjolan Voiman hallitus on kokouksessaan 25.1.2018 esittänyt 1.3.2018 kokoontuvalle ylimääräiselle yhtiökokoukselle, että Pohjolan Voima hyväksyy yhteisyritys Vaskiluodon Voima Oy:n omistaman Seinäjoen voimalaitoksen myynnin. Mikäli yhtiökokous tekee asiasta myönteisen päätöksen, kauppa astuu voimaan 1.3.2018.

Tulevaisuuden näkymät

PVO-Vesivoiman hallitus päätti 14.12.2017 vesivoiman energianhallintapalveluiden uudelleen järjestelystä. PVO-Vesivoiman voimalaitosten ajo siirtyy UPM Energy Oy:n Tampereen valvomon hoidettavaksi vaiheittain vuoden 2018 aikana siten, että ajovastuu on kokonaisuudessaan siirretty 1.1.2019 mennessä.

TVO jatkaa Olkiluoto 3 EPR-ydinvoimalaitosyksikön toteutusta ja tuotantokäyttöön valmistautumista. Joulukuussa 2017 käynnistyneet kuumakokeet kestävät useita kuukausia. Onnistuneiden kuumakokeiden jälkeen Olkiluoto 3:lla on edellytykset saada käyttö lupa ja edetä kohti ydinteknistä käyttöönottoa. TVO jatkaa laitostoimittajan

tukemista projektin loppuunsaattamisessa.

Posiva Oy:n loppusijoitushankkeen konseptin ja kustannusten optimointivaihe jatkuu vuoden 2018 loppuun saakka. Kapselikuilun nousuporaus on tarkoitus aloittaa alkuvuodesta 2018. Täyden mittakaavan koe (FISST) ONKALOSSA on tarkoitus toteuttaa vuoden 2018 aikana.

Käynnissä oleva energiamurros luo paineita muutoksille. Sähkön kulutus muuttuu yhä enemmän lämpötilariippuvaksi, mikä nostaa huipputehon tarvetta. Sään mukaan vaihtelevan tuuli- ja aurinkovoiman tuotanto jatkaa kasvuaan, jolloin myös energiajärjestelmän joustavuuden ja säätävän tuotannon merkitys kasvavat, eikä tehopulan riski poistu lähivuosina.

Tuotannon vaihtelun tasaamiseksi ajetaan kulutuksen ajallista siirtämistä pois niiltä hetkiltä, kun tuulivoimaa ei ole saatavilla. Suomen jakeluverkkohinnoittelussa nähtiin ensimmäiset pienkuluttajille suunnattujen tuotteiden tehomaksut, joissa kiinteän maksun suuruus riippuu käytetystä huipputehosta. Samalla Suomen orastava talouskasvu nostaa sähkön kysyntää ja Suomesta tulee yhä riippuvampi sähkön tuonnista. Suomessa hallitus keskittyy loppukautensa toimeenpanemaan eduskunnan kesällä 2017 vahvistamaa kansallista energia- ja ilmastostrategiaa. Samalla puolueet valmistautuvat kevään 2019 eduskuntavaaleihin.

Eduskunta jatkaa uusiutuvan sähkön tukijärjestelmän käsittelyä, jossa on erityisesti esillä teknologianeutraaliuden ja yhteistuotannon toimintaedellytysten varmistaminen. Keskustelu vesivoiman roolista sähköjärjestelmässä ja sen hyväksyttävyydestä jatkuu voimakkaana. Hallitus valmistelelee kivihiielen käytön kieltävän lain. Näillä näkymin kieltäminen ei koskisi kivihiielen käyttöä huoltovarmuus- ja poikkeustilanteissa. Ydinenergiain päivittäminen jatkuu ja tässä yhteydessä saatetaan kehittää ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa.

EU:n parlamenttivaalit ovat keväällä 2019, eikä nykyisen komission odoteta antavan juurikaan uusia merkittäviä avauksia energia-, ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa. EU:n päätöksenteko keskittyy jo annettujen aloitteiden käsittelemiseen. Komission loppuvuodesta 2016 antaman puhtaan energian paketin osien käsittely jatkuu. Keskeisimmät asiat ovat uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden tavoitetasot, biomassan kestävyyskriteerit ja sähkömarkkinakokonaisuus, joista instituutiot päättänevät vuoden 2018 alkupuolella. Myös lopullinen päätös metsien käyttöön vaikuttavasta ns. EU:n LULUCF-asetuksesta saataneen vuoden 2018 alussa. Näillä näkymin päätös antaa Suomelle riittävästi liikkumatilaa.

EU:n komissio arvioi EU:n tavoitteiden riittävyyttä suhteessa Pariisin ilmastopöytäkirjan vaatimuksiin vuoden 2018 aikana. Lisäksi komissio on käynnistänyt vesipuitteiden direktiivin uudistamisen ja antanee sitä koskevan ehdotuksensa vuonna 2019.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31. joulukuuta 2017 olivat 326.683.180,79 euroa, josta tilikauden tulos oli - 2.186.262,01 euroa. Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että tilikauden tulos siirretään edellisten tilikausien tulostilille ja että osinkoa ei jaeta.

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA

1 000 €	Liitetieto	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Jatkuvat toiminnot			
Liikevaihto	6	453 603	507 020
Liiketoiminnan muut tuotot	7	21 968	10 114
Materiaalit ja palvelut	8	-352 573	-400 716
Henkilöstökulut	9	-10 511	-11 340
Poistot ja arvonalentumiset	10	-39 484	-40 479
Liiketoiminnan muut kulut	11,12	-52 016	-56 116
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	13	-9 424	-11 992
Liikevoitto/-tappio		11 563	-3 509
Rahoitustuotot	14	4 329	3 145
Rahoituskulut	14	-14 063	-15 879
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-9 734	-12 734
Voitto/tappio ennen veroja		1 829	-16 243
Tuloverot	15	838	0
Tilikauden voitto/tappio jatkuvista toiminnoista		2 667	-16 243
Lopetetut toiminnot			
Tilikauden voitto/tappio lopetetuista toiminnoista		-1 570	-859
Tilikauden voitto/tappio		1 097	-17 102
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT:			
Erät, jotka saatetaan tulevaisuudessa siirtää tulosvaikutteisiksi			
Osuus yhteisyritysten muun laajan tuloksen eristä			
Myytavissä olevien sijoitusten käyvä arvon muutokset	18	-8	-217
Rahavirran suojaukset	18	-5 368	-4 380
Tilikauden muut laajan tuloksen erät yhteensä		-5 376	-4 597
Tilikauden laaja tulos yhteensä		-4 279	-21 699
Tilikauden tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		-10 392	-17 491
Määräysvallattomille omistajille		11 489	389
		1 097	-17 102
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		-15 768	-22 088
Määräysvallattomille omistajille		11 489	389
		-4 279	-21 699

KONSERNIN TASE

1 000 €	Liitetieto	31.12.2017	31.12.2016
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	16	283 364	283 920
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	17	531 077	564 446
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	18	744 184	758 984
Myytavissä olevat rahoitusvarat	19	505	586
Lainat ja muut saamiset	20	385 962	324 291
Pitkäaikaiset varat yhteensä		1 945 092	1 932 227
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	22	5 190	8 040
Myyntisaamiset ja muut saamiset	20	86 452	152 097
Rahavarat	21	43 857	50 821
Lyhytaikaiset varat yhteensä		135 499	210 958
Myytäväinä olevat varat	23	8 845	23 254
Varat yhteensä		2 089 436	2 166 439
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	24	65 293	64 108
Osakeanti		0	49 305
Ylikurssirahasto		216 822	220 292
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		328 869	286 190
Arvonmuutosrahasto		-2 466	2 910
Kertyneet voittovarot		192 792	198 039
Yhteensä		801 310	820 844
Määräysvallattomien omistajien osuus		42 197	41 035
Oma pääoma yhteensä		843 507	861 879
VELAT			
Pitkäaikaiset velat			
Varaukset	25	4 491	3 889
Laskennalliset verovelat	26	0	843
Rahoitusvelat	27	1 040 611	1 084 562
Muut velat	27,29	2 993	3 626
Pitkäaikaiset velat yhteensä		1 048 095	1 092 920
Lyhytaikaiset velat			
Rahoitusvelat	27	140 126	138 339
Ostovelat ja muut velat	28	57 708	72 742
Lyhytaikaiset velat yhteensä		197 834	211 081
Velat liittyen myytävänä oleviin varoihin	23	0	559
Velat yhteensä		1 245 929	1 304 560
Oma pääoma ja velat yhteensä		2 089 436	2 166 439

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

1 000 €	Liitetieto	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirrat			
Tilikauden voitto/tappio		2 667	-16 243
Oikaisut tilikauden voittoon/tappioon	5	42 563	65 571
Käyttöpääoman muutokset	5	-447	41 446
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-14 768	-15 219
Saadut korot		2 278	2 996
Maksetut verot		36	-57
Liiketoiminnan nettorahavirta		32 329	78 494
Investointien rahavirrat			
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	16,17	-6 458	-9 760
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntitulot	16,17	6 738	25 718
Myydyt muut osakkeet	16,17	0	0
Tytäryritysten luovutukset	4	16 685	7 645
Pääoman palautukset		0	0
Lainasaamisten takaisinmaksut	20,27	2 264	1 941
Myönnetyt lainat	20,27	-60 231	-4
Lyhytaikaisten sijoitusten lisäys (+) tai vähennys (-)		0	-73
Saadut osingot		8	2
Investointien nettorahavirta		-40 994	25 469
Rahoituksen rahavirrat			
Osakeannista saadut maksut	24	49 305	0
Pääoman palautukset	23,24	0	-70 913
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	23,24	-296	0
Pitkäaikaisten lainojen nostot	23,27	510 000	23 223
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	23,27	-538 493	-22 520
Vakuudellisten rahoitusvelkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	23,27	-13 649	-13 572
Lyhytaikaisten korollisten velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	23,27	-27	-39 534
Maksetut osingot		-15 304	-2 530
Rahoituksen nettorahavirta		-8 464	-125 846
Rahavarojen muutos		-17 129	-21 883
Rahavarat tilikauden alussa		52 866	77 155
Rahavarojen muutos		-17 129	-21 883
Yritysjärjestelyjen rahavarat		-1 852	-2 406
Rahavarat tilikauden lopussa, jatkuvat toiminnot		33 885	52 866
Lopetetun toiminnon rahavarat		9 972	-2 045
Rahavarat tilikauden lopussa	21	43 857	50 821

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

[1 Laatumisperiaatteet](#)

[2 Johdon harkintaa edellyttävät tilinpäätöksen laatumisperiaatteet ja arvioihin liittyvät epävarmuustekijät](#)

[3 Rahoitusriskien hallinta](#)

[4 Myytyt pitkäaikaiset omaisuuserät ja hankitut liiketoiminnot](#)

[5 Rahavirtalaskelman liitetiedot](#)

[6 Liikevaihto](#)

[7 Liiketoiminnan muut tuotot](#)

[8 Materiaalit ja palvelut](#)

[9 Henkilöstökulut](#)

[10 Poistot ja arvonalentumiset](#)

[11 Liiketoiminnan muut kulut](#)

[12 Tutkimus- ja kehittämismenot](#)

[13 Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista](#)

[14 Rahoitustuotot ja -kulut](#)

[15 Tuloverot](#)

[16 Aineettomat hyödykkeet](#)

[17 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet](#)

[18 Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä](#)

[19 Myytävissä olevat sijoitukset](#)

[20 Lainat- ja muut saamiset](#)

[21 Rahavarat](#)

[22 Vaihto-omaisuus](#)

[23 Myytävänä olevat varat ja velat](#)

[24 Oma pääoma](#)

[25 Varaukset](#)

[26 Laskennalliset verovelat](#)

[27 Rahoitusvelat](#)

[28 Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat](#)

[29 Johdannaissopimukset](#)

[30 Rahoitusvarat ja -velat IAS 39:n mukaisissa ryhmissä sekä käyvät arvot](#)

[31 Ehdolliset velat ja varat sekä hankintasitoumukset](#)

[32 Muut vuokrasopimukset](#)

[33 Päästöoikeudet](#)

[34 Lähipiiritapahtumat](#)

[35 Osakeomistuksen jakauma ja tiedot osakkeen omistajista](#)

[36 Tilikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat](#)

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernin perustiedot

Pohjolan Voima Oyj (PVO) tytäryhtiöineen muodostavat Pohjolan Voima -konsernin. Konsernin emoyhtiön, Pohjolan Voima Oyj:n, rekisteröity kotipaikka on Helsinki.

Pohjolan Voima on yksityinen energia-alan konserni. Konsernin tuotantokapasiteetti koostuu 26 voimalaitoksesta, jotka sijaitsevat 18 paikkakunnalla. Tuotantomuotoja ovat vesi-, ydin- ja lämpövoima.

Jäljennöksiä konsernitilinpäätöksestä on saatavilla Internet-osoitteessa www.pohjolanvoima.fi ja PVO:n Helsingin konttorista osoitteessa Töölönkatu 4, 00100 Helsinki.

PVO:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 1.3.2018 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan yhtiökokous voi muuttaa tai hylätä tilinpäätöksen.

Laatimisperusta

Tilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2017 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitoa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot täyttävät myös suomalaisen kirjanpito- ja yhteisöainsäädännön vaatimukset.

Konsernitilinpäätöstiedot esitetään tuhansina euroina.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tietoa harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laatimisperiaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, on esitetty kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät".

Omakustannusperiaate

Yhtiöjärjestyksen mukaisesti PVO toimittaa sähköä ja lämpöä osakkailleen omakustannushintaperiaatteella (ns. mankalaperiaatteella) eli luovuttaa tuottamansa tai hankkimansa energian osakkailleen näiden kunkin osakesarjan omistuksen suhteessa. Kyseisen osakesarjan osakas vastaa yhtiötä kohtaan yhtiöjärjestyksessä mainituista muuttuvista ja kiinteistä vuosikustannuksista. Emoyhtiön hallinnon kustannukset katetaan veloittamalla ne osana kiinteää vuosikustannusta yhtiöasiakirjoissa tarkemmin määritetyllä tavalla.

PVO:n yhtiöjärjestyksen mukaan kunkin osakkaan vastuuosuus vuosikustannuksista rajoittuu aina osakeomistuksen suhteellista osuutta kaikista saman sarjan osakkeista vastaavaan määrään eikä toisen osakkaan mahdollinen laiminlyönti laajenna osakeomistukseen perustuvaa osakkaan vastuuta. Osakkaat vastaavat yhtiöjärjestyksen 4§:ssä mainituista kustannuksista.

Konsolidointiperiaatteet

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Pohjolan Voima Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöiksi katsotaan ne yhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Konsernilla on yrityksessä määräysvalta, jos sillä on yritystä koskeva valta; se altistuu yrityksen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy käyttämään yritystä koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lukien, jona konserni on saanut määräysvallan. Yhdistely lopetetaan, kun määräysvalta lakkaa. Tytäryhtiöiden tilinpäätösten laatimisperiaatteita on tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Liiketoimintojen yhdistämiset käsitellään hankintamenomenetelmällä. Tytäryrityksen hankinnasta maksettava vastike on luovutettujen varojen, liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien ja syntyvien tai vastattaviksi otettujen velkojen käypä arvo. Luovutettu vastike sisältää ehdollisesta vastikejärjestelystä johtuvan omaisuuserän tai velan käyvän arvon. Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluiksi toteutuessaan. Hankinnan kohteen yksilöitävissä olevat hankitut varat sekä vastattaviksi otetut velat ja ehdolliset velat arvostetaan alun perin niiden hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa kirjataan hankintakohtaisesti joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien suhteellista osuutta hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Määrä, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistetun osuuden käypä arvo yhteen laskettuina ylittävät hankitun yhtiön yksilöitävissä olevan nettovarallisuuden hankinta-ajankohdan käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos luovutetun vastikkeen, määräysvallattomien omistajien osuuden ja aiemmin omistetun osuuden yhteismäärä on pienempi kuin hankitun tytäryrityksen nettovarallisuus, erotus kirjataan laajaan tuloslaskelmaan.

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat voitot ja sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Osakkuus- ja yhteisjärjestelyt

Osakkuusyhtiöt ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta joissa sillä ei ole määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun konserni omistaa 20-50 % yhtiön äänimäärästä tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Yhteisjärjestely on joko yhteinen toiminto tai yhteisyritys. Yhteisyritykset ovat järjestelyjä, joissa konserni on sopimukseen perustuvalla järjestelyllä sitoutunut jakamaan taloudellisia ja liiketoiminnallisia periaatteita koskevan määräysvallan muiden osapuolten kanssa ja jossa konsernilla on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen. Konsernin kaikki yhteisjärjestelyt ovat yhteisyrityksiä.

Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä lasketaan pääomaosuusmenetelmää käyttäen ja ne on alun perin kirjattu hankintamenuon. Tämän menetelmän mukaan konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen tilikauden voitosta tai tappiosta esitetään tuloslaskelmassa ja osuus sellaisista omassa pääomassa tapahtuneista muutoksista, joita ei ole kirjattu sijoituskohteessa tulosaikutteisesti esitetään omassa pääomassa. Taseessa esitetään konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen nettovarallisuudesta yhdessä hankinnasta syntyneen liikearvon (vähennettynä mahdollisilla kertyneillä arvonalennuksilla) kanssa. Pääomaosuusmenetelmän soveltaminen lopetetaan, kun sijoituksen kirjanpitoarvo osakkuus- tai yhteisyrityksessä on laskenut nolleen, ellei konserni ole sitoutunut osakkuus- tai yhteisyritysten velvoitteiden täyttämiseen. Konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välisistä liiketoimista syntyneet realisoitumattomat voitot ja tappiot eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti, jollei tappio anna viitteitä omaisuuserän arvonalentumisesta. Osakkuus- ja yhteisyritysten tilinpäätösten laatimisperiaatteita on

tarvittaessa muutettu vastaamaan konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelmassa ja määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omista pääomista esitetään omana eränä taseessa oman pääoman osana.

Määräysvallattomien omistajien kanssa toteutuneita liiketoimia käsitellään kuten konsernin omistajien kanssa toteutuneita. Kun määräysvallattomilta omistajilta ostetaan osakkeita, maksetun vastikkeen ja tytäryrityksen nettovaroista hankitun osuuden kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan omaan pääomaan. Myös voitot tai tappiot tytäryhtiöiden osakkeiden myynnistä määräysvallattomille omistajille kirjataan omaan pääomaan.

Kun määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa, mahdollinen jäljelle jäävä osuus arvostetaan käypään arvoon ja kirjanpitoarvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyrityksenä, yhteisyrityksenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta yrityksestä aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattuja määriä käsitellään ikään kuin konserni olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä voi tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteisiksi.

Ulkomaan rahan määräiset tapahtumat

Konsernin ja emoyhtiön ja kaikkien sen tytär-, osakkuus- ja yhteisyritysten toiminta- ja esittämismuuttua on euro.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat muunnetaan euroiksi Euroopan keskuspankin noteeraamaan tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssieja käyttäen. Liiketapahtumista ja monetaaristen saamisten ja velkojen muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, paitsi silloin, kun ne täyttävät kassavirran tai nettoinvestoinnin suojauslaskennan kriteerit, ne kirjataan omaan pääomaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolella. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät tuloslaskelman eriin rahoitustuotot ja -kulut. Ei-monetaariset hankintamenoön arvostetut erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. Konsernissa ei ole ei-monetaarisia käypään arvoon arvostettavia ulkomaan rahan määräisiä eriä.

Tuloutusperiaatteet

Konserni toimii energialiiketoiminnassaan omakustannushintaperiaatteella. Energiaan liittyvässä palveluliiketoiminnassa konserni ei toimi omakustannushintaperiaatteella. Tuotot määräytyvät saadun vastikkeen perusteella energiaa tai palveluja luovutettaessa. Kaikki tuotot esitetään vähennettynä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla. Tuotot on kirjattu seuraavasti:

Energian myynti ja muu liikevaihto

Energian myyntituotot jaotellaan kiinteään ja muuttuvaan veloitukseen. Muuttuvan veloituksen myyntituotot kirjataan energian toimituksen perusteella. Kirjatut myyntituotot osakkaille perustuvat toimitettuihin määriin. Sekä muuttuva että kiinteä veloitus laskutetaan ja kirjataan liikevaihtoon kuukausittain ja maksetaan jälkikäteen seuraavan kuukauden 24. päivänä. Palvelumyyniin sisältyy pääasiassa hallinto- ja käyttöpalvelumyynitejä. Palvelujen myyntituotot kirjataan tuloksi sillä tilikaudella, jolla palvelu tuotetaan asiakkaalle ja määräysvalta siihen siirtyy asiakkaalle.

Muut tuotot

Tavanomaisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot sisältyvät muihin tuottoihin. Tähän ryhmään luetaan vuokratuotot ja kertaluonteiset erät kuten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden myyntivoitot. Vuokratuotot tuloutetaan tasaerinä vuokrakaudelle. Käyttöomaisuushyödykkeiden myynti tuloutetaan toimituksen tapahduttua ja omistukseen liittyvien merkittävien riskien ja etujen siirryttyä ostajalle.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät ja ne sisältyvät konsermituloslaskelman muihin kuluihin. Mikäli kehittämismenojen arvioidaan kerryttävän tuloja tulevaisuudessa, kyseiset menot aktivoidaan aineettomiksi hyödykkeiksi ja kirjataan kuluksi oletetun taloudellisen vaikutusajan aikana. Konsernissa ei ole tällä hetkellä aktivointiedellytykset täyttäviä kehittämismenoja.

Korkotuotot ja osingot

Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä ja osinkotuotot silloin, kun oikeus osinkoon on syntynyt.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet paitsi, jos ne johtuvat voimallituksen rakentamisesta. Tällöin vieraan pääoman menot aktivoidaan osaksi kyseisen hyödykkeen hankintamenoa.

Tuloverot

PVO toimittaa sähköä ja lämpöä osakkailleen omakustannushintaperiaatteella (ns. mankalaperiaatteella) eli luovuttaa tuottamansa tai hankkimansa energian osakkailleen näiden kunkin osakesarjan omistuksen suhteessa.

Omakustannushintaperiaatteen mukaan konserni ei tule maksamaan veroa energialiiketoiminnastaan, joten konserni ei kirjaa laskennallisia verovelkoja energialiiketoiminnassaan. Energiaan liittyvästä palveluliiketoiminnasta konserni kirjaa tuloverot ja laskennalliset verovelat.

Tuloslaskelman verokulu muodostuu kauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisesta verosta. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin kausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata, kun kyseessä on alun perin kirjanpitoon merkittävä omaisuus- tai velka eikä kyseessä ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä tällaisen omaisuus- tai velkaerän kirjaaminen vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon liiketoimen toteutumisaikana. Verotuksessa vähennyskeltovottomasta liikearvosta ei kirjata laskennallista veroa eikä tytäryritysten jakamattomista voittovaroista kirjata laskennallista veroa siltä osin, kuin ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistoista ja käyttämättömistä verotuksellisista tappioista.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä säädetyt verokantaja. Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä saaduilla avustuksilla, kertyneillä poistolla ja mahdollisilla arvonalennuksilla. Alkuperäinen hankintamenu sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta. Ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan tasapoistoina kuluksi tuloslaskelmaan seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin perustuen:

Tietokoneohjelmistot	3-10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	5-10 vuotta

Muista aineettomista hyödykkeistä, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, ei kirjata säännönmukaisia poistoja, vaan ne testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika on arvioitu olevan Vesilakiin perustuvalla käyttöoikeudella vesivoimaan sekä Lakiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta perustuvalla erityisillä käyttöoikeuksilla voimajohtokatuihin ja -maa-alueisiin.

Päästöoikeudet

Aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvät myös hiilidioksidi (CO₂) -päästöoikeudet. Päästöoikeudet kirjataan hankintahintaisina ja ne esitetään taseessa omana eränään. Vastikkeetta saadut päästöoikeudet ovat taseen ulkopuolista varallisuutta. Palautettavia päästöoikeuksia koskeva velvoite kirjataan hallussa olevien päästöoikeuksien kirjanpitoarvolla lyhytaikaisiin velkoihin. Jos päästöoikeuksia ei ole riittävästi kattamaan toteutuneita päästöjä, kirjataan puuttuvista päästöoikeuksista lyhytaikainen velka tilinpäätöspäivän markkina-arvolla. Päästöoikeudet ja niihin liittyvät veloitteet kirjataan pois taseesta, kun ne toimitetaan velvoitteiden kattamiseksi tai myydään. Päästöoikeuksista ei kirjata poistoja. Päästöoikeuksien myynnit sisältyvät liikevaihtoon (Muu myynti) ja päästöoikeushankinnat kirjataan tuloslaskelmaan Materiaalit ja palvelut -ryhmään.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Konsernin käyttöomaisuus arvostetaan taseessa alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä saaduilla avustuksilla, kertyneillä poistoilla sekä mahdollisilla arvonalennuksilla. Alkuperäinen hankintamenu sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta. Hankintamenuon sisällytetään myös ehdot täyttävän hyödykkeen rakennusaikaiset vieraan pääoman menot. Näitä ovat rakennusaikaisiin velkoihin liittyvät korkokulut. Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenu sisältää arvioidut hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta aiheutuvat menot.

Maa- ja vesialueista ei tehdä poistoja. Muu aineellinen käyttöomaisuus poistetaan tasapoistomenetelmällä niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Käytöstä poistamisesta aiheutuneet kulut poistetaan sen voimalaitoksen taloudellisen vaikutusajan kuluessa, johon ne liittyvät.

Tasapoistot perustuvat seuraaviin odotettuihin taloudellisiin pitoaikoihin:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40-80 vuotta
Yhdistettyjen sähkön ja lämmön tuotantolaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	4-35 vuotta
Kytkinkentät ja voimajohdot	10-45 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	10-25 vuotta
Muut koneet ja kalusto	3-20 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3-40 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika oikaistaan tarvittaessa kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eri pituiset, kukin osa käsitellään erillisenä hyödykkeenä. Tällöin osan uusimiseen liittyvät menot aktivoidaan ja uusimisen yhteydessä mahdollinen jäljellä oleva kirjanpitoarvo kirjataan pois taseesta. Muussa tapauksessa myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä.

Vuosittain toistuvat korjaus- ja huoltomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne ovat toteutuneet. Voimalaitosten modernisointeihin ja ylläpitoon liittyvät investoinnit aktivoidaan.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden käytöstä poistamisesta ja luovutuksista syntyvät myyntivoitot ja tappiot määritetään vertaamalla myyntituloa kirjanpitoarvoon ja ne merkitään tuloslaskelmaan erään Liiketoiminnan muut tuotot tai Liiketoiminnan muut kulut.

Poistojen kirjaaminen lopetetaan tilanteessa, jossa aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot -standardin mukaisesti.

Julkiset avustukset

Julkiset avustukset, esimerkiksi valtiolta saadut aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset, kirjataan aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennykseksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että ne tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen edellytykset. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Sellaiset avustukset, jotka on saatu korvaukseksi syntyneistä menoista, tuloutetaan sillä tilikaudella, kun avustuksen kohteeseen liittyvät menot merkitään kuluiksi. Tällaiset avustukset esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon. Hankintameno määritetään FIFO-menetelmällä. Hankintameno muodostuu raaka-aineista ja muista välittömistä menoista. Vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvoa ei alenneta sen hankintamenoa pienemmäksi, koska konsernin energialiiketoiminta toimii omakustannushintaperiaatteella, jolloin vaihto-omaisuuden nettorealisoituarvo kattaa aina sen hankintamenot.

Vuokrasopimukset

Konserni vuokralle ottajana

Rahoitusleasingsopimukset

Käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa konsernille vuokralle ottajana on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana käyttöomaisuushyödykkeeksi ja rahoitusleasingvelaksi hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusleasingvelat sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin erääntymisensä mukaan. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen vuokra-aikana siten, että tilikausittain jäljellä olevalle velalle muodostuu samansuuruinen korkoprosentti.

Konsernissa myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyn myynti- ja vuokrasopimukset käsitellään IFRS:n mukaan yhtenä kokonaisuutena rahoitusjärjestelynä. Myynti ei siirrä omistamiselle ominaisia riskejä ja etuja ostajalle, jolloin taseesta poiskirjaamisen kriteerit eivät myyjällä, vuokralle ottajalla täyty. IAS 17 ei sovellu järjestelyyn sisältyvään vuokrasopimukseen, koska järjestely ei siirrä käyttöoikeutta järjestelyn kohteena oleviin omaisuuksiin.

Rahoitusleasingsopimuksissa on kyse vakuudellisesta rahoitusvelasta, johon sovelletaan IFRS:n rahoitusvelkoja koskevia laskentaperiaatteita (IAS 39). Velka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon siten, että kaikki rahoitusyhtiölle suoritettavat maksut jaetaan rahoitusmenoon ja pääoman lyhennykseen efektiivisen koron menetelmällä.

Muut vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muiden vuokrasopimusten perusteella määräytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruusina kuluerinä vuokra-ajan kuluessa.

Muiden vuokrasopimusten perusteella saadut vuokratuotot, konserni vuokralle antajana, kirjataan tuloslaskelmaan Liiketoiminnan muihin tuottoihin tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osilta vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingsopimuksina ja kirjataan taseeseen saamisina. Saaminen kirjataan nykyarvoon. Rahoitusleasingsopimuksen rahoitustuotto tuloutetaan vuokra-aikana siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa kullakin kaudella samansuuruisen tuottoasteen vuokra-ajan kuluessa.

Muilla kuin rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Niistä tehdään poistot taloudellisena vaikutusajana, kuten vastaavista omassa käytössä olevista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä. Vuokratuotot merkitään tulosvaikutteisesti tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä

oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuuseristä riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Arvonalentumistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton, ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa ja pitkälle riippumattomia muiden vastaavien yksiköiden rahavirroista.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai käyttöarvo sen mukaan, kumpi niistä on suurempi. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus korkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappio kohdistuu rahavirtaa tuottavaan yksikköön, se kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti. Arvonalentumistappion kirjaamisen yhteydessä poistojen kohteena olevan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen. Muusta omaisuuserästä kuin liikearvosta kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan siinä tapauksessa, että on tapahtunut muutos niissä arvioissa, joita on käytetty määrittäessä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruta enempää, kuin mikä omaisuuserän kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruta missään tilanteessa.

Rahoitusvarat ja rahoitusvelat

Kaikki rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä käypään arvoon. Rahoitusvarat kirjataan taseesta pois silloin, kun oikeudet sijoituksen rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai ne on siirretty ja konserni on siirtänyt olennaisilta osin omistamiseen liittyvät riskit ja edut.

Konsernin rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu alkuperäisen hankinnan yhteydessä rahoitusvarojen käyttötarkoituksen perusteella.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat rahoitusvaroja, jotka on hankittu joko kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi tai rahoitusvaroja, jotka luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tähän ryhmään. Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi. Tähän ryhmään kuuluvat konsernin kaikki johdannaiset, sillä konsernissa ei sovelleta suojauslaskentaa. Johdannaiset sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin paitsi, jos ne erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua, jolloin ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin. Silloin kun johdannaisten arvo on negatiivinen, ne luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvelkoihin. Erä sisältyy muihin pitkäaikaisiin velkoihin, paitsi jos ne erääntyvät alle 12 kuukauden kuluessa, erä sisältyy silloin lyhytaikaisiin velkoihin. Käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa.

Tähän ryhmään sisältyvät konsernin myynti- ja lainasaamiset. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen laina- ja muut saamiset arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenuon ja ne sisältyvät lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin rahoitusvaroihin; viimeksi mainittuihin, mikäli ne erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua. Myyntisaamiset kirjataan taseeseen niiden alkuperäiseen nimellisarvoon, mikä vastaa niiden käypää arvoa. Yhtiön myöntämät lainat, joilla on määrätty eräpäivä, arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen ja ne joilla ei ole eräpäivää arvostetaan hankintamenuon.

Myytävisissä olevat rahoitusvarat

Myytävisissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, jotka on nimenomaisesti määrätty tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu muuhun ryhmään. Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, paitsi jos ne on tarkoitus pitää alle 12 kuukauden ajan tilinpäätöspäivästä lähtien, jolloin ne sisällytetään lyhytaikaisiin varoihin. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan alun perin kirjanpitoon niiden hankintamenuon sisältäen transaktiomenot ja ne arvostetaan myöhemmin käypään arvoon. Noteeraamattomat arvopaperit, joiden käypä arvo ei ole luotettavasti määriteltävissä, merkitään taseeseen hankintamenuon suuruisena. Myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoitumattomat käyvän arvon muutokset merkitään muuhun laajaan tulokseen. Käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan silloin, kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio. Konsernin myytävissä olevat rahoitusvarat sisältävät sijoituksia noteeraamattomiin osakkeisiin, jotka on arvostettu hankintamenuon. Osakkeiden markkinat ovat epälikvidit, eikä yhtiö ole aikeissa luopua osakkeista.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista, erittäin likvideistä sijoituksista. Rahavarioihin luokitelluilla erillä on enintään 3 kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi tilinpäätöspäivänä, onko viitteitä siitä, että yksittäisen rahoitusvaran tai rahoitusvarojen ryhmän arvo on alentunut. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että erän arvo on alentunut, tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Jos myytävissä olevaksi rahoitusvaraksi luokitellun rahoitusvaran tai varojen ryhmän arvonalentumisesta on näyttöä, arvonorotusrahastoon kertynyt tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Mikäli myöhemmin arvonalennustappion määrä pienenee, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen oman pääoman ehtoisten sijoitusten arvonalentumistappiota ei peruuteta tuloksen kautta. Konserni kirjaa myyntisaamisesta arvonalentumistappion, kun on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat kirjataan alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettynä. Myöhemmin kaikki rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Rahoitusvelkoja sisältyy pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin ja ne voivat olla korollisia ja korottomia.

Lainaliimiteistä maksettavat palkkiot kirjataan lainaan liittyvinä transaktiomenoina siltä osin kuin limiitin käyttäminen on todennäköistä. Tällöin palkkio merkitään taseeseen, kunnes laina nostetaan. Lainan noston yhteydessä lainasitoumuksiin liittyvä järjestelypalkkio merkitään osaksi transaktiokuluja. Siltä osin kuin ei ole todennäköistä, että lainasitoumusta tullaan nostamaan, järjestelypalkkio kirjataan ennakkomaksuksi ja jaksotetaan kuluksi

lainasitoumuksen ajanjaksolle.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin kirjataan johdannaissopimuksiin perustuvat velat. Nämä käsitellään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen tapaan ja ne sisältyvät lyhytaikaisiin velkoihin, jos ne tullaan suorittamaan alle 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä. Muulloin ne sisältyvät pitkäaikaisiin velkoihin.

Johdannaiset

Johdannaissopimukset merkitään taseeseen käypään arvoon sinä päivänä, kun konsernista tulee johdannaissopimuksen osapuoli ja arvostetaan aina jatkossa tilinpäätöshetken käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, sovelletaanko johdannaiseen IAS 39 mukaista suojauslaskentaa vai ei. Pohjolan Voima ei ole soveltanut suojauslaskentaa konsernitilinpäätöksessään vuosina 2017 ja 2016 ja on kirjannut johdannaisten käypien arvojen muutoksesta aiheutuneet voitot ja/tai tappiot tuloslaskelmaan.

Konsernin yhteisyritys Teollisuuden Voima Oyj (TVO) yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen, kts. laadintaperiaatteet Osakkuus- ja yhteisjärjestelyt. TVO käyttää johdannaissopimuksia suojaautukseen polttoainehankintojen valuuttariskiltä ja lainojen valuutta- ja korkoriskiltä. IAS 39:n mukaisen suojauslaskennan piiriin kuuluu TVO:n uraanin hankintasopimusten valuuttakurssiriskiltä suojautumiseen käytetyt instrumentit (valuuttatermiinit, valuutanvaihtosopimukset) ja osa TVO:n lainasopimusten korkorahavirtojen heilahtelulta suojautumiseen tehdyistä koronvaihtosopimuksista. TVO dokumentoi sekä suojausta aloitettaessa että sen jälkeen arvionsa siitä, ovatko suojausliiketoimissa käytettävät johdannaissopimukset tehokkaita kumoamaan suojattavien kohteiden rahavirtojen muutokset.

TVO soveltaa sekä rahavirran että käyvän arvon suojauslaskentaa. Rahavirran suojauksiksi määritettyjen, ehdot täyttävien valuutta- ja korkojohdannaisten käyvän arvon muutosten tehokas osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään oman pääoman arvonmuutosrahastossa. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi rahoitustuottoihin tai -kuluihin, siltä osin kun niitä ei aktivoida osaksi keskeneräisen laitosinvestoinnin rakentamisen hankintamenoa. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset siirretään tulosvaikutteisiksi sillä kaudella, jolloin suojauskohde vaikuttaa voittoon tai tappioon. Kun suojausinstrumentti eräännyy tai myydään tai kun suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä, omaan pääomaan sillä hetkellä sisältyvät kertyneet voitot tai tappiot kirjataan tuloslaskelmaan kyseisen suojausinstrumentin voimassaoloaikana. Jos ennakoidun liiketoimen ei enää odoteta toteutuvan, omassa pääomassa esitetty kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

TVO soveltaa käyvän arvon suojausta julkisesti noteerattujen kiinteäkorkoisten velkojen korkoriskin suojauksessa. Johdannaisinstrumenttien käyvän arvon muutokset, jotka täyttävät käyvän arvon suojauslaskennan kriteerit ja niihin liittyvien suojauskohteiden korkoriskistä aiheutuva käyvän arvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman rahoituseriin. Lainojen tasearvot ja lainoihin kohdistuvien suojausinstrumenttien käyvät arvot sisällytetään korollisiin velkoihin ja varoihin. Jos suojauslaskennan kriteerit eivät enää täyty, suojattavaan lainaan tehtyt oikaisut puretaan tuloslaskelmaan efektiivisen koron menetelmällä lainan jäljellä olevalle maturiteetille.

TVO esittää suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien korko-optioiden ja eräiden koronvaihtosopimusten sekä valuuttatermiinien käyvän arvon muutokset rahoitustuotoissa ja -kuluissa siltä osin, kun niitä ei aktivoida keskeneräisen voimalaitosinvestoinnin rakentamisesta aiheutuvaan hankintamenoon.

Muilla konsermiyhtiöillä on johdannaisia, jotka eivät täytä IAS 39 mukaisia suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä. Tällaisia ovat eräät koronvaihtosopimukset, joiden avulla vaihtuvakorkoisia lainoja on muutettu kiinteäkorkoiskiksi sekä polttoainehankintojen valuuttariskiä suojaavat termiinisolimukset. Johdannaiset kirjataan käypään arvoon

taseen varoihin tai velkoihin. Näistä valuutta- ja korkojohdannaisista syntyvät käyvän arvon muutokset esitetään tulosvaikutteisesti rahoitustuotoissa ja -kuluissa. Johdannaiset esitetään taseessa eräpäivänsä mukaan joko pitkä- tai lyhytaikaisina varoina tai velkoina.

Työsuhde-etuudet

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuus pohjaisiksi tai maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Konsernilla ei ole etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä. Konsernin henkilökunnan eläketurva on hoidettu ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä. Eläkevakuutusyhtiöissä oleva TyEL-eläkevakuutus on käsitelty maksupohjaisena järjestelyinä kuten myös eräät vapaaehtoiset eläkevakuutukset. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja erilliselle yksikölle eikä konsernilla ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuksien maksamisesta. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset merkitään tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Varaukset ja ehdolliset velat

Konserni kirjaa varaukset ympäristön alkuperäiseen tilaan palauttamisesta, hyödykkeen käytöstä poistamisesta ja lakiin perustuvista vaateista silloin, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti.

Varaukset arvostetaan veloitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon. Nykyarvon laskennassa käytetty diskonttaustekijä valitaan siten, että se kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta tarkasteluhetkellä ja veloitteeseen liittyvistä riskeistä. Ajan kulumisesta johtuva varauksen lisäys kirjataan korkokuluksi. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa. Konsernin jatkuvaan liiketoimintaan liittyvistä menoista ei kirjata varausta etukäteen.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona.

Ympäristövaraukset

Ympäristökustannusten varaukset kirjataan perustuen nykyisiin tulkintoihin ympäristönsuojelulaeista ja -säännöksistä, kun on todennäköistä, että on syntynyt velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ne ympäristökustannukset, jotka ovat syntyneet korjattaessa olosuhteita, jotka johtuvat aikaisempien tilikausien toiminnoista ja jotka eivät enää kerrytä tuloja nykyhetkellä tai tulevaisuudessa kirjataan vuosikuluiksi.

Tuhkan käsittely

Konsernin yhtiöillä voi olla välivarastoituna prosessissa syntynyttä jäteveronalaista tuhkaa, jolle on olemassa hyötykäyttökohde, hyötykäyttökohdetta etsitään tai hyötykäyttökohdetta ei ole, jolloin veronalainen jäte toimitetaan kaatopaikalle. Tilinpäätökseen on tällöin jaksotettu kulu, joka vastaa parasta arviota siitä, kuinka paljon tilinpäätöshetkellä välivarastossa olevan tuhkan käsittely tulee konsernin yhtiöille maksamaan.

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan silloin, kun konsernilla on sopimukseen perustuva velvoite tai kun on olemassa oikeudellinen velvoite ja tämän velvoitteen määrä sekä sen rajattu taloudellinen vaikutusaika voidaan arvioida luotettavasti. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa, kun laitos otetaan käyttöön tai kun ympäristön vahingoittuminen on tapahtunut. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Ydinjätehuoltovastuuseen liittyvät varat ja varaus

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) tulososuuteen vaikuttaa olennaisesti ydinjätehuoltovastuun käsittely. TVO:n ydinenergialain mukainen ydinjätehuoltovastuu katetaan maksamalla Valtion ydinjätehuoltorahastoon ydinjätehuoltomaksu. Vastuu kattaa kaikki tulevat olemassa olevan ydinjätteen käsittelystä aiheutuvat kulut mukaan luettuna ydinvoimalaitosten käytöstä poiston ja käytetyn polttoaineen loppusijoituskustannukset.

TVO:n konsernitilinpäätöksessä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta esitetään pitkäaikaisissa varoissa noudattaen IFRIC 5 -tulkintaa. Ydinjätehuoltovastuu esitetään varauksena pitkäaikaisissa veloissa. Ydinjätehuollon varauksen käypä arvo lasketaan diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat suunnitelmiin arvioiduista tulevista toimenpiteistä ja niiden kustannuksista huomioiden jo tehdyt toimenpiteet.

Ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen alkuperäinen nykyarvo (ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä) on kirjattu investointina taseeseen ja sitä oikaistaan myöhemmin suunnitelmaan tulevilla muutoksilla. Käytöstä poistamiseen liittyvästä investoinnista tehdään poistot ydinvoimalaitoksen ennakoidun käyttöajan kuluessa.

Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat ydinjätteen loppusijoituskustannukset kunkin tilikauden loppuun saakka. Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana polttoaineen käytön perusteella. Suunnitelmiin tulevien muutosten vaikutus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan perustuen käytetyn polttoaineen määrään kunkin tilikauden loppuun mennessä.

Rahan aika-arvo otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovarauksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu tuloslaskelmaan.

Oma pääoma

PVO:lla on 14 osakesarjaa. Kukin osakesarja oikeuttaa tietyn tytäryhtiön, osakkuus- tai yhteisyrityksen tuottamaan energiaan. Osakas on oikeutettu energiaan osakeomistuksen suhteellisen osuuden mukaan yksittäisen osakesarjan osakkeista.

Osakkeista yhtiön perustamisen yhteydessä ja osakepääoman korotuksina saadut suoritukset on kirjattu osakepääomaan, ylikurssirahastoon ja 1.9.2006 jälkeen myös sijoitetun vapaan pääoman rahastoon.

Osakekohtainen tulos

Konserni ei esitä osakekohtaista tulosta, koska emoyritys toimii omakustannushintaperiaatteella. PVO:n osakkeet eivät myöskään ole julkisen kaupankäynnin kohteena.

Oman pääoman ehtoiset osakaslainat

Oman pääoman ehtoiset osakaslainat käsitellään omana pääomana. Oman pääoman ehtoiset osakaslainat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon sisällyttäen transaktiomenot. Oman pääoman ehtoisiin osakaslainoihin ei ole eräpäivää mutta lainanottaja voi maksaa lainan takaisin valintansa mukaan yhdessä tai useammassa erässä. Lainanottajan hallituksella on oikeus päättää, että lainoille ei joltakin kuluvalta koronmaksukaudelta makseta korkoa. Maksamatta jäänyt korko ei kumuloidu seuraaville koronmääräytymisjaksoille. Oman pääoman ehtoinen osakaslaina on vakuudeton ja muita velkasitoumuksia heikommassa etuoikeusasemassa. Sen etuoikeusasema on kuitenkin parempi kuin muilla yhtiön omaan pääomaan luettavilla erillä.

Oman pääoman ehtoisten osakaslainojen korot kirjataan velaksi, kun velvollisuus korkojen maksamiseksi on syntynyt. Korkokulut kirjataan maksuperusteisesti suoraan kertyneisiin voittovaroihin eikä niitä kirjata tilikauden tulokseen.

Myytävänä olevat varat ja lopetetut toiminnot

Myytävänä olevat varat luokitellaan myytävänä oleviksi ja arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan ja myynti on erittäin todennäköinen. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettu toiminto on konsernin osa, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi ja joka täyttää jonkin seuraavista edellytyksistä:

1. Se on merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö tai maantieteellistä aluetta edustava yksikkö.
2. Se on osa yhtiön koordinoitua suunnitelmaa, joka koskee luopumista erillisestä keskeisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta.
3. Se on tytäryritys, joka on hankittu yksinomaan tarkoituksena myydä se edelleen.

Lopetetettujen toimintojen tulos esitetään omana eränään konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Myytävänä olevat omaisuuserät, luovutettavien erien ryhmät, myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät sekä luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään taseessa erillään muissa eristä.

Segmentti-informaatio

IFRS 8 Toimintasegmentit -standardin noudattaminen on pakollinen ainoastaan julkisesti noteeratuille yhtiöille sekä yhtiöille, jotka aikovat laskea liikkeeseen oman tai vieraan pääoman ehtoisia arvopapereita. Konsernista ei esitetä segmentti-informaatiota. Pohjolan Voima Oyj:n osake ei ole julkisen kaupankäynnin kohteena eikä yhtiö ole laskenut liikkeelle oman tai vieraan pääoman ehtoisia arvopapereita.

Uusien ja uudistettujen IFRS-standardien, tulkintojen sekä standardien muutosten käyttöönotto

Konsernitilinpäätös on laadittu noudattaen samoja laadintaperiaatteita kuin vuonna 2016, lukuun ottamatta seuraavia muutoksia olemassa oleviin standardeihin, joita konserni on soveltanut 1.1.2017 alkaen.

- IAS 12 Tuloverot (muutos) – laskennallisten verosaamisten kirjaaminen realisoitumattomista tappioista. Muutoksella ei ollut vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 7 Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot (muutos) – rahoitustoiminnoista johtuvista velkojen muutoksista on esitettävä selostus sekä muutokset, joihin ei liity rahavirtaa. Muutoksen seurauksena konserni on laatinut uuden liitetiedon, jossa esitetään nettovelkojen täsmäytyslaskelma.

Konserni ottaa käyttöön seuraavat julkaistut standardit, tulkinnat ja muutokset olemassa oleviin standardeihin

ja tulkintoihin vuoden 2018 tilinpäätöksessään tai myöhemmin. Alustavien selvitysten perusteella konserni arvioi, että näillä ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen, ellei alla erikseen todettu.

- IFRS 9 Rahoitusinstrumentit – korvaa IAS 39 -standardin ja se tuo muutoksia rahoitusvarojen luokitteluun ja arvostamiseen, niiden arvonalentumisen määrittämiseen sekä suojauslaskennan periaatteisiin. Rahoitusvaroina olevat velkakirjasijoitukset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun, mutta vain silloin kun liiketoimintamallin tavoitteena on pitää nämä sijoitukset ja kerätä kaikki sopimukseen perustuvat rahavirrat ja kun instrumentin sopimukseen perustuvat rahavirrat koostuvat yksinomaan pääoman ja koron maksusta. Kaikki muut rahoitusvarana olevat velkakirjasijoitukset ja osakesijoitukset sekä strukturoidut sijoitustuotteet kirjataan käypään arvoon.

Kaikki rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Poikkeuksena ovat käyvän arvon muutokset osakesijoituksista, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa: ne voidaan kirjata joko tuloslaskelmaan tai oman pääoman rahastoihin (jolloin niitä ei myöhemmin siirretä tulosvaikutteisiksi).

Konsernilla on laina- ja muita saamisia sekä pieni määrä myytävissä olevia rahoitusvaroja. Konsernin laatiman analyysin mukaan standardin käyttöön otolla ei ole merkittävää vaikutusta rahoitusvarojen luokitteluun, sillä konsernin laina- ja muut saamiset kirjataan nykyisinkin jaksotettuun hankintamenuun ja liiketoimintamallin mukaisesti ne pidetään ja kerätään sopimukseen perustuvat rahavirrat. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan nykyisinkin käypään arvoon, mikäli se on saatavilla.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen on määritettävä odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuvaa mallia käyttäen. Konserni tulee soveltamaan myyntisaamisten luottoriskin kirjaamiseen yksinkertaistettua varausmatriisia, koska konsernin vuosittaiset luottotappiot ovat olleet hyvin vähäisiä eikä myyntisaamisiin sisälly merkittävää rahoituskomponenttia. Näin ollen uuden mallin mukaisilla odotetuilla luottotappiolla ei ole merkittävää vaikutusta.

Rahoitusvelkojen kirjauskäytäntöön ei odoteta muutoksia, sillä uudet vaatimukset vaikuttavat vain käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi nimenomaisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen kirjanpito-käsittelyyn eikä konsernilla ei ole tällaisia velkoja.

Uudet suojauslaskentasäännöt tuovat suojauslaskennan lähemmäs yleisiä riskienhallinnan käytäntöjä. Konserni ei toistaiseksi ole ottamassa käyttöön suojauslaskentaa.

- IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista – IASB on julkaissut uuden tulouttamisstandardin. Se korvaa tavaroiden ja palveluiden myyntiä koskevan IAS 18:n ja pitkäaikaishankkeita koskevan IAS 11:n. Uuden standardin perusperiaatteena on, että myyntituotot kirjataan, kun tavaraa tai palvelua koskeva määräysvalta siirtyy asiakkaalle – aiemmin käytettyjen riskien ja etujen sijaan tarkastellaan siis määräysvaltaa.

Myyntituottojen kirjaamisessa on sovellettava uutta viisivaiheista prosessia:

- o yksilöidään asiakassopimukset
- o yksilöidään erilliset suoritevelvoitteet
- o määritetään sopimuksen mukainen transaktiohinta
- o kohdistetaan transaktiohinta erillisille suoritevelvoitteille, ja
- o kirjataan myyntituotto, kun kukin suoritevelvoite on täytetty.

Konserni laatiman analyysin mukaan uudella standardilla ei ole vaikutuksia konsernin tuloutusperiaatteisiin. Konsernin liikevaihto koostuu lähinnä energian myyntituotoista, jotka tuloutetaan toimitetun energian perusteella kuukausittain (katso Omakustannusperiaate).

- IFRS 16 Vuokrasopimukset – Lähes kaikki vuokrasopimukset tullaan merkitsemään taseeseen, sillä operatiivisia vuokrasopimuksia ja rahoitusleasing-sopimuksia ei enää erotella. Uuden standardin mukaan kirjataan omaisuuserä (oikeus käyttää vuokrattua hyödykettä) ja vuokrien maksamista koskeva rahoitusvelka. Ainoita poikkeuksia ovat lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevat vuokrasopimukset. Standardi vaikuttaa lähinnä konsernin operatiivisten vuokrasopimusten kirjanpito-käsittelyyn. Tilikauden lopussa konsernilla on 2,7 miljoonaa euroa operatiivisiin vuokrasopimuksiin perustuvia ei-peruutettavissa olevia vuokravelvoitteita, liitetieto 32. Näistä 10-30 % arvioidaan liittyvän lyhytaikaisiin tai arvoltaan vähäisiä kohteita koskeviin sopimuksiin, joihin liittyvät maksut kirjataan tasaerinä kuluiksi tuloslaskelmaan. Konsernissa ei kuitenkaan ole vielä arvioitu, mitä muita oikaisuja mahdollisesti tarvitaan esimerkiksi vuokra-ajan muuttuneesta määritelmästä ja jatko- ja päättämisoptioiden erilaisesta käsittelystä johtuen. Tämän vuoksi ei ole vielä mahdollista arvioida uuden standardin käyttöönoton yhteydessä kirjattavien käyttöoikeusomaisuuserien ja vuokrasopimusvelkojen määrää eikä sitä, kuinka tämä vaikuttaa tulevaisuudessa konsernin tulokseen ja rahavirtojen luokitteluun.

Standardia on sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.

- Vuosittaiset parannukset 2014-2016* – selventävät IFRS 12-esittämiskaatimuksia sekä IAS 28 sijoituskohtaista arvostamista.
- IFRIC 22 Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet ja ennakkomaksut*
- IFRIC 23 Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus*
- IFRS 9 (muutos)* – etukäteen suoritettavaa maksua koskevat ominaisuudet, joihin liittyy negatiivinen kompensatio
- IAS 28 (muutos)* - pitkäaikaiset osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä
- Vuosittaiset parannukset 2015-2017* - sisältävät muutoksia IFRS 3:en Liiketoimintojen yhdistäminen, IFRS 11:en Yhteisjärjestelyt, IAS 12:een Tuloverot ja IAS 23:en Vieraan pääoman menot.

* Kyseistä standardia, tulkintaa tai muutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

2 Johdon harkintaa edellyttävät tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät epävarmuustekijät

Konsernin johto tekee harkintaan perustuvia ratkaisuja, jotka koskevat tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaa ja niiden soveltamista. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassa olevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja.

Konsernitilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot ja oletukset pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Ennusteita ja harkintoja arvioidaan jatkuvasti ja ne perustuvat historiallisiin kokemuksiin sekä tulevaisuutta koskeviin tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidettyihin olettamuksiin. Konsernissa seurataan arvioiden ja olettamusten toteutumista sekä näiden taustalla olevien tekijöiden muutoksia säännöllisesti yhdessä liiketoimintayksiköiden kanssa käyttämällä useita sekä sisäisiä että ulkoisia tietolähteitä. Mahdolliset arvioiden ja olettamusten muutokset merkitään kirjanpitoon sillä tilikaudella, jonka aikana arviota tai olettamusta korjataan ja kaikilla tämän jälkeisillä tilikausilla.

Oikeudelliset vastuut

Johdon arviointia edellytetään mahdollisten oikeudenkäynteihin liittyvien varausten arvostamisessa ja kirjaamisessa. Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuvelvoitteen toteutuminen on todennäköistä ja velvoitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Oikeudenkäyntien vaikeasti ennakoitavasta luonteesta johtuen oikeudenkäynnin todellinen kustannus voi poiketa merkittävästi alkuperäisestä arviosta.

Arvon alentumistestaus

Konsernissa testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta liikearvo ja ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika. Muun pitkäaikaisen omaisuuden arvonalentumistestauksia tehdään silloin, kun on viitteitä siitä, että omaisuuserän arvo saattaa olla alentunut. Arviona testauksissa käytetään tulevia diskontattuja rahavirtoja, jotka voidaan saada omaisuuserän käytöllä ja sen mahdollisella myymisellä.

Pohjolan Voima on ns. mankala-yhtiö, joka toimii omakustannushintaperiaatetta noudattaen. Yhtiöasiakirjojen mukaan osakkaat ovat velvollisia maksamaan saamansa sähkön hinnassa yhtiöasiakirjoissa määritellyt kiinteät ja muuttuvat vuosikustannukset. Arvioitaessa mahdollisia omaisuuserien arvon alentumisia ja tästä seuraavia arvonalentumistappioiden kirjaustarpeita kerrytettävissä olevien rahamäärien kautta, vastaavat kerrytettävissä olevat rahamäärät aina eräitä poikkeustapauksia lukuun ottamatta omaisuuserän kirjanpitoarvoa eikä tarvetta arvonalentumisten kirjaamiseen näin ollen pääsääntöisesti synny.

Ympäristövaraukset

Konsernin toimintaa säätelevät lukuisat ympäristöön liittyvät lait ja määräykset. Konserni toimii kaikkien voimassa olevien ympäristöön liittyvien säädösten mukaisesti. Konserni on arvioinut toiminnalleen tavanomaiset ympäristösuojeluun liittyvät kustannukset säädösten edellyttämien velvollisuuksien kattamiseksi ja varautunut kirjanpidossaan niihin.

3 RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Pohjolan Voiman rahoitus ja rahoitusriskien hallinta hoidetaan keskitetysti emoyhtiössä yhtiön hallituksen hyväksymän rahoituspolitiikan mukaisesti. Pohjolan Voiman liiketoiminnan rahoitusriskit liittyvät maksuvalmius-, jälleerahoitus-, markkina- ja luottoriskeihin.

Pohjolan Voiman rahoituksen tehtävänä on varmistaa rahoituksen osalta konsernin toimintoja koskevien päätösten häiriötön toteutus ja tukea valinnoillaan sähkön hinnan edullisuutta.

Johdannaisopimuksia solmitaan vain suojaustarkoituksessa. Pohjolan Voimassa ei sovelleta IFRS:n tarkoittamaa suojauslaskentaa.

Maksuvalmius- ja jälleerahoitusriski

Maksuvalmius- ja jälleerahoitusriskillä eli likviditeettiriskillä tarkoitetaan sitä vaikutusta yhtiön tulokseen ja kassavirtaan, joka syntyy, jos yhtiö ei kykene varmistamaan riittävää rahoitusta toiminnalleen. Riittävien likvidien varojen sekä sitovien luottolimiittien lisäksi Pohjolan Voima pyrkii alentamaan jälleerahoitusriskiä hajauttamalla lainojensa erääntymisajankohtia sekä rahoituslähteitä mahdollisimman hyvin.

Rahoituspolitiikan mukaisesti pitkäaikaisten luottojen maturiteetit ja jälleerahoitus sovitaan sellaisiksi, että lähinnä olevan 12 kuukauden aikana ei eräänny yli 25 % koko luottokannasta. Sääntö ei koske Valtion ydinjätehuoltorahaston (VYR) myöntämiä lainoja.

Pohjolan Voima laskuttaa yhtiöjärjestyksensä mukaisesti osakkailtaan kuukausittain kiinteät ja muuttuvat kulut, mikä pienentää maksuvalmiusriskiä merkittävästi.

Vapaa likviditeetti sijoitetaan turvaavasti ja tuottavasti instrumentteihin, joiden duraatio on korkeintaan 12 kuukautta. Sijoitukset pyritään hajauttamaan eri kohteisiin ja sijoituskohteet valitaan siten, että jälkimarkkinoiden likviditeetti on turvattu myös epäedullisissa olosuhteissa, jotta pääosa sijoituksista voidaan tarvittaessa realisoida pienin kustannuksin.

Lyhytaikaiseen rahoitukseen Pohjolan Voima käyttää pääsääntöisesti 300 miljoonan euron suuruista kotimaista yritystodistusohjelmaa. 31.12.2017 yritystodistusohjelmasta oli käytettynä 110 miljoonaa euroa (31.12.2016 110 miljoonaa euroa).

Likvidien varojen lisäksi Pohjolan Voimalla on maksuvalmiutta turvaava 300 miljoonan euron suuruinen valmiusluotto. Valmiusluotosta 21 miljoonaa euroa eräänny kesäkuussa 2021 ja se eräänny kokonaisuudessaan kesäkuussa 2022. 31.12.2017 valmiusluotto oli kokonaan nostamatta (31.12.2016 kokonaan nostamatta). Lisäksi Pohjolan Voima allekirjoitti kesäkuussa 2017 70 miljoonan euron lainalimiittisopimuksen. Sopimuksen mukaan laina on nostettavissa 31.6.2018 asti ja se eräänny kesäkuussa 2020. Lainassa on kaksi yhden vuoden pituista jatko-optiota.

Pohjolan Voiman rahoitusjärjestelyt eivät sisällä rahoituskovenanteja.

Seuraava taulukko kuvaa sopimukseen perustuvaa maturiteettianalyysia. Esitetyt luvut ovat kassavirtaperusteisia ja korkovirrat perustuvat tilinpäätöshetkellä voimassaoleviin sopimuskorkoihin. Tase-erien ja eräännyvien velkojen väliset erot johtuvat tase-eriin sisältyvistä efektiivisen koron mukaisesti jaksotetuista järjestelypalkkioista. Esitettyihin kassavirtoihin järjestelypalkkiot eivät sisälly, koska palkkiot on maksettu jo sopimusten allekirjoitusvaiheessa.

Rahoitusvelkojen diskonttaamattomat kassavirrat

2017							
1 000 €	2018	2019	2020	2021	2022-	Yhteensä	Tasearvo
Rahalaitoslainat *	-6 881	-31 881	-338	-266 881	-12 027	-655 801	-655 801
Rahoituskulut **	-6 761	-6 867	-6 414	-3 176	-386	-23 604	
Laina Valtion ydinjätehuoltorahastolta (TVO) ***					-196 285	-196 285	-196 285
Rahoituskulut	-2 802	-2 277	-2 277	-2 277	-2 277	-11 910	
Rahoitusleasingvelat	-20 751	-56 066	-87 222	-4 523	-47 594	-216 156	-216 156
Rahoituskulut	-700	-573	-464	-378	-1 306	-3 421	
Yritystodistukset	-109 782					-109 782	-109 782
Rahoituskulut	-218					-218	
Eläkelainat	-2 712					-2 712	-2 712
Rahoituskulut	-31					-31	
Korkojohdannaiset	-1 249	-1 602	-2 137	-2 127	-5 492	-12 607	-3 001
			-436				
Yhteensä	-151 887	-99 266	645	-279 362	-265 367	-1 232 527	

* Lyhennykset vuonna 2018 sisältyvät taseen lyhytaikaisiin velkoihin.

** Korkokulujen lisäksi rahoituskulut sisältävät sitoutumispalkkiot.

*** Valtion ydinjätehuoltorahaston laina esitetään yli 5 vuoden lainana. Ydinenergialain 52 §:n mukaan TVO:lla on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määrääjäksi Valtion ydinjätehuoltorahastosta enintään määrä, joka vastaa 75 prosenttia TVO:n viimeksi vahvistetusta rahastoosuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa. TVO on käyttänyt takaisinlainausoikeuttaan ja edelleen lainannut rahat Pohjolan Voimalle. Lainat uusitaan vuosittain. Lainan vakuudeksi Pohjolan Voima on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle pankkitakauksen. Pohjolan Voimalla on pankkeja sitova noin 196 miljoonan euron pankkitakauslimiittisopimus joka erääntyy 30.4.2019.

Rahoitusvelkojen diskonttaamattomat kassavirrat

2016							
1 000 €	2017	2018	2019	2020	2021-	Yhteensä	Tasearvo
Rahalaitoslainat *	-12 170	-132 756	-28 006	-93 756	-27 846	-294 535	-294 535
Rahoituskulut **	-2 554	-1 874	-1 666	-1 234	-708	-8 036	
Laina Valtion ydinjätehuoltorahastolta (TVO) ***					-583 334	-583 334	-583 334
Rahoituskulut	-4 331	-5 775	-5 775	-5 775	-5 775	-27 431	
Vakuudelliset rahoitusvelat	-13 649	-20 751	-56 066	-87 222	-52 117	-229 805	-229 801
Rahoituskulut	-879	-823	-671	-503	-1 684	-4 560	
Yritystodistukset	-109 808					-109 808	-109 808
Rahoituskulut	-192					-192	
Eläkelainat	-2 712	-2 712				-5 424	-5 424
Rahoituskulut	-71	-31				-102	
Korkojohdannaiset	-2 368	-1 142	-1 575	-1 916	-7 298	-14 298	-4 478
Yhteensä	-148 734	-165 864	-93 759	-190 406	-678 761	-1 277 524	

* Lyhennykset vuonna 2017 sisältyvät taseen lyhytaikaisiin velkoihin.

** Korkokulujen lisäksi rahoituskulut sisältävät sitoutumispalkkiot.

*** Valtion ydinjätehuoltorahaston laina esitetään yli 5 vuoden lainana. Ydinenergialain 52 §:n mukaan TVO:lla on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määrääjäksi Valtion ydinjätehuoltorahastosta enintään määrä, joka vastaa 75 prosenttia TVO:n viimeksi vahvistetusta rahastoosuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa. TVO on käyttänyt takaisinlainausoikeuttaan ja edelleen lainannut rahat Pohjolan Voimalle. Lainat uusitaan vuosittain. Lainan vakuudeksi Pohjolan Voima on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle pankkitakauksen.

Markkinariskit

Korkoriski

Konsernin korkoriski muodostuu korollisten saatavien ja velkojen viitekorkojen ja marginaalien muutoksista. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on suojautua viitekorkojen nousun aiheuttamilta korkokustannusten nousulta. Rahoituspolitiikan mukaisesti korkoriskiä seurataan keskimääräisellä korkosidonnaisuusajalla osakesarjakohtaisesti. Osakesarjakohtainen korkosidonnaisuusaika asetetaan sellaiseksi, että toimittavan sähkön hinnan herkyys korkomuutoksille on osakesarjakohtainen riskinkantokyky huomioon ottaen hyväksyttävällä tasolla. Korkosidonnaisuusajan hallinnassa käytetään korkojohdannaisia.

31.12.2017 tilanteen mukaisesti yhden prosenttiyksikön paralleeli nousu/lasku korkotasossa aiheuttaisi noin +11,2/-16,7 (31.12.2016 +6,9/-13,6) miljoonan euron vaikutuksen konsernin tulokseen ennen veroja. Vaikutus pitää sisällään korkokulujen ja -tuottojen muutoksen lisäksi korkojohdannaisten käyvän arvon muutoksen. Simulaatio laskee yhden prosenttiyksikön muutoksen vaikutuksen kaikkien vaihtuvakorkoisten velkojen ja saamisten korkokuluihin ja korkotuottoihin seuraavasta korontarkistuspäivästä vuoden loppuun asti. Rahoitusrakenteen on oletettu pysyvän muuttumattomana vuoden ajan ja vuoden aikana erääntyvien lyhytaikaisten lainojen oletetaan pidennettävän vuoden loppuun asti soveltaen uutta korkeampaa korkoa.

Valuuttariski

Sekä lyhyt- että pitkäaikaiset lainat nostetaan konsernissa pääsääntöisesti euromääräisinä. Mikäli lainoja nostetaan muissa valuutoissa kuin euroissa, valuuttariski poistetaan johdannaissopimuksin. Esitettävien vuosien 2017 ja 2016 aikana konsernin kaikki lainat olivat euromääräisiä.

Konserni altistuu valuuttakurssiriskille lähinnä mahdollisissa hiilenhankinnoissa. Vuosina 2017 ja 2016 hiiltä ei ole hankittu, koska konsernin hiililauhdevoimaa tuottaneen yhtiön PVL-Lämpövoima Oy:n tuotannollinen toiminta lopetettiin vuonna 2015.

Valuuttariskin suojausinstrumentteina voidaan käyttää valuutanvaihtosopimuksia, valuuttatermiinejä ja -optioita. Pohjolan Voima ei ole esitettävien vuosien 2017 ja 2016 aikana käyttänyt valuuttakurssi- tai hiilenhintariskiltä suojautumiseen rahoitusinstrumentteja.

Luottoriski

Luottoriski syntyy siitä mahdollisuudesta, että vastapuoli jättää sopimuksen mukaiset maksuvelvoitteensa täyttämättä. Kaupalliset myyntisaatavat ja sijoituksiin sekä johdannaiskauppoihin perustuvat saatavat rahoituslaitoksilta altistavat yhtiön luottoriskille. Vastapuolipankkeja valittaessa hyväksytään vain vastapuolet, joilla on korkea luottokelpoisuus. Johdannaissopimuksia solmitaan vain johtavien pankkien ja luottolaitosten kanssa. Maksukäyttäytymisen ja luottokelpoisuuden osalta seurataan kaikkia vastapuolia. Tilikauden aikana Pohjolan Voima kirjasi luottotappioita 0,5 tuhatta euroa (2016: 3 tuhatta euroa). Pohjolan Voima myy sähkö- ja lämpöenergiaa vain osakkailleen. Pohjolan Voima toimii yhtiöjärjestelyksensä mukaisesti omakustannusperiaatteella (mankalaperiaate), joka pienentää myyntisaamisiin liittyvää luottoriskiä merkittävästi. Konsernissa ei ole oleellisia eräänntyneitä myyntisaamisia.

Pääomarakenteen hallinta

Pääomana hallinnoidaan emoyhtiön omistajille kuuluvaa omaa pääomaa, joka koostuu osakepääomasta, ylikurssirahastosta, sijoitetun vapaan pääoman rahastosta, arvonmuutosrahastosta ja kertyneistä voittovaroista. Lisäksi omaan pääomaan lasketaan oman pääoman ehtoinen laina ja määräysvallattomien omistajien osuus. Konserniin ei sovelleta ulkopuolisia pääomavaatimuksia.

Riittäväällä oman pääomanehtoisen rahoituksen määrällä mahdollistetaan monipuoliset rahoituslähteet useista eri lähteistä.

Konsernin omavaraisuusaste vaihtelee maltillisesti investointisyklien mukaisesti. Oman pääoman osuudesta vastaavat kuhunkin investointiin liittyvän osakesarjan omistajat omistuksensa mukaisessa suhteessa.

Alla on esitetty Pohjolan Voiman seuraama omavaraisuusaste:

	2017	2016
Omavaraisuusaste (%) (IFRS, konserni) *	40	40
* Omavaraisuusaste %	= 100 x	$\frac{\text{oma pääoma}}{\text{taseen loppusumma}}$

4 MYYDYT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA HANKITUT LIIKETOIMINNOT

Myydyt pitkäaikaiset omaisuuserät

Konserniyhtiö Powest Oy:n omistamat PVO-Alueverkko Oy:n osakkeet myytiin ja omistusoikeus osakkeisiin siirtyi 31.1.2017.

Pohjolan Voima ja Kokkolan Energia Oy allekirjoittivat 29.12.2016 kauppakirjan Pohjolan Voiman tytäryhtiön Kokkolan Voima Oy:n koko osakekannan myymisestä Kokkolan Energialle. Kauppakirja astui voimaan ja osakkeiden omistusoikeus siirtyi 31.12.2016.

Myytujen yhtiöiden varat ja velat	2017	2016
Aineettomat hyödykkeet	192	0
Aineelliset hyödykkeet	4 339	0
Pitkäaikaiset saamiset	0	19 974
Vaihto-omaisuus	0	0
Myyntisaamiset ja muut saamiset	651	3 398
Rahat ja pankkisaamiset	1 852	2 406
Varat yhteensä	7 035	25 778
Määräysvallattomien omistajien osuus	0	0
Varaukset	0	0
Rahoitusvelat	0	16 373
Ostovelat ja muut velat	1 028	1 112
Velat yhteensä	1 028	17 485
Myyty nettovarallisuus	6 007	8 293
Myyntivoitto/ -tappio	10 597	-647
Kauppahinta yhteensä	16 604	7 646
Saatu rahana	16 604	7 646
Luovutettujen yhtiöiden rahat ja pankkisaamiset	-1 852	-2 406
Myyntistä syntyvät rahavirrat	14 752	5 240

Hankitut liiketoiminnot

Vuonna 2017 eikä 2016 ei ollut yrityshankintoja.

5 RAHAVIRTALASKELMAN LIITETIEDOT

Oikaisut tilikauden voittoon/tappioon (1 000 €)	2017	2016
Poistot	39 484	40 480
Johdannaisten käyvän arvon muutokset	-1 913	1 762
Verot	-838	0
Pitkäaikaisten varojen myyntivoitot ja -tappiot	-15 241	365
Rahoituskulut, netto	11 647	10 972
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	9 424	11 992
Yhteensä	42 563	65 571

Käyttöpääoman muutos	2017	2016
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos	6 912	11 134
Vaihto-omaisuuden muutos	3 107	6 653
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos	-11 068	23 739
Varausten muutos	602	-80
Yhteensä	-447	41 446

6 LIIKEVAIHTO

1 000 €	2017	2016
Tuotetun sähkön myynti	293 484	319 178
Tuotetun lämmön myynti	132 635	156 823
Ostetun sähkön myynti	19 482	21 559
Muu myynti	8 002	9 461
Yhteensä	453 603	507 020

Sähkön toimitus osakkaille (GWh)		
Tuotettu sähkö	11 397	12 828
Tuotettu lämpö	3 960	5 068
Ostettu sähkö	533	545

PVO:n sähkönhankintamäärä määräytyy osakkaiden sähkön tarpeen perusteella. Vuonna 2017 Pohjolan Voiman sähkön kokonaishankinta jatkuvista toiminnoista oli 11,9 (13,4) TWh. Konsernin sähkön tuotannon osuus tästä oli 11,4 (12,8) TWh, josta emoyhtiön toimitukset osakkailleen olivat 10,9 (12,4) TWh. Tytäryhtiöiden toimitukset muille omistajilleen olivat 0,5 (0,5) TWh. Jatkuvien toimintojen ostot pohjoismaisilta sähkömarkkinoilta olivat 0,5 (0,5) TWh ja myynnit 0,4 TWh (0,5). Lämmön toimitukset olivat 4,5 (5,5) TWh.

Muu myynti muodostuu pääosin päästöoikeuksien mynnistä sekä verkko- ja hallintopalvelujen mynnistä.

7 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1 000 €	2017	2016
Vuokratuotot	596	721
Käyttöomaisuuden sekä tytäryhtiöosakkeiden myyntivoitot	17 431	292
Avustukset	3	267
Sähkön tuotannon tuki	1 994	2 644
Muut tuotot	1 944	6 190
Yhteensä	21 968	10 114

8 MATERIAALIT JA PALVELUT

1 000 €	2017	2016
Polttoaineet	89 528	107 160
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	2 790	5 760
Aineet ja tarvikkeet	1 944	2 087
Hiilidioksidipäästöoikeudet	762	1 224
Energiaostot; Pohjoismaiset sähkömarkkinat	21 166	23 012
Energiaostot; osakkuus- ja yhteisyritykset	226 123	246 987
Energiaostot, muut	4 252	8 111
Ulkopuoliset palvelut	6 007	6 375
Yhteensä	352 573	400 716

Polttoaineostot koostuvat turpeen ja biopolttoaineiden ostoista, joita käytetään sähkön- ja lämmöntuotannossa.

Energiaostoihin osakkuus- ja yhteisyrityksiltä sisältyy Teollisuuden Voima Oyj:lta, Oy Alholmens Kraft Ab:ltä sekä Vaskiluodon Voima Oyj:ltä Pohjolan Voima Oyj:n omistuksen mukaisesti hankkima energia.

9 HENKILÖSTÖKULUT

Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

1 000 €	2017	2016
Palkat ja palkkiot		
Hallituksen ja toimitusjohtajan palkat	1 475	1 415
Muut palkat	7 287	7 890
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	1 492	1 701
Muut henkilösivukulut	257	334
Yhteensä	10 511	11 340

Konsernin palveluksessa tilikauden aikana keskimäärin

	2017	2016
Toimihenkilöitä	88	104
Työntekijöitä	31	45
Yhteensä	119	149

Yllä olevassa keskimääräisessä henkilöstömäärässä on mukana lopetettuun liiketoimintaan kuuluvaa henkilöstöä yhteensä 18 vuonna 2017 (2016: 34). Näistä toimihenkilöitä on 12 (2016: 18) ja työntekijöitä 6 (2016: 16)

10 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 €	2017	2016
Aineettomien hyödykkeiden poistot		
Aineettomat oikeudet	33	21
Muut aineettomat hyödykkeet	1 137	1 289
Yhteensä	1 170	1 309
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot		
Rakennukset ja rakennelmat	4 969	4 979
Koneet ja kalusto	30 949	31 784
Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	2 396	2 321
Yhteensä	38 314	39 084
Arvonalentumiset		
Muut aineettomat hyödykkeet	0	86
Rakennukset ja rakennelmat	0	0
Koneet ja kalusto	0	0
Yhteensä	0	86
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	39 484	40 479

11 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

1 000 €	2017	2016
Kunnossapito- ja huoltopalvelut	11 560	14 769
Kiinteistövero	6 167	6 311
Vuokrat	1 402	1 301
Käynnissäpitopalvelut	16 366	18 111
Muut kulut	16 522	15 624
Yhteensä	52 016	56 116

Tilintarkastajan palkkiot

1 000 €	2017	2016
Tilintarkastuspalkkiot	169	185
Todistukset ja lausunnot	2	2
Veroneuvonta	2	0
Muut palvelut	43	18
Yhteensä	216	206

12 TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENOT

Konsernissa ei ollut kuluksi kirjattuja tutkimus- ja kehittämismenoja vuonna 2017 (0,1 miljoona euroa vuonna 2016).

13 OSUUS OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYSTEN TULOISTA

1 000 €	2017	2016
Länsi-Suomen Voima Oy	1	0
Oy Alholmens Kraft Ab	424	-156
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	0	0
Teollisuuden Voima Oyj	-9 737	-10 627
Tomioalaakson Voima Oy	47	-116
Vaskiluodon Voima Oy	-169	-1 095
Voimalohi Oy	10	2
Yhteensä	-9 424	-11 992

Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä esitetään liitetiedossa 18.

14 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 €	2017	2016
Osinkotuotot myytävissä olevista sijoituksista	8	2
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	2 408	3 011
Ei suojauslaskennan alaiset johdannaiset		
Käyvän arvon muutos	1 913	0
Valuuttakurssivoitot	0	132
Muut rahoitustuotot	0	0
Rahoitustuotot yhteensä	4 329	3 145
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta veloista	10 376	10 184
Ei suojauslaskennan alaiset johdannaiset		
Käyvän arvon muutos	0	1 762
Valuuttakurssitappiot	0	94
Muut rahoituskulut	3 686	3 839
Rahoituskulut yhteensä	14 063	15 879
Yhteensä	-9 734	-12 734

15 TULOVEROT

1 000 €	2017	2016
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	5	9
Edellisten tilikausien verot	1	1
Laskennallisten verovelkojen muutos	-843	-10
Yhteensä	-838	0

PVO toimittaa sähköä ja lämpöä osakkailleen omakustannushintaperiaatteella. Omakustannushintaperiaatteen mukaan konserni ei tule maksamaan veroa energialiiketoiminnastaan, joten konserni ei kirjaa tältä osin laskennallisia verovelkoja. Energiaan liittyvästä palveluliiketoiminnasta konserni kirjaa tuloverot ja laskennalliset verovelat.

Laskennallisten verojen muutokset:

1 000 €	2017	2016
Kertyneet poistoerot 1.1.	843	853
Kirjattu tulosvaikutteisesti	-843	-10
Kertyneet poistoerot 31.12.	0	843

Konsernin tuloslaskelmaan kirjattujen tuloverojen erot suomalaisen yhteisöverokannan mukaiseen tuloveroon on esitetty seuraavassa taulukossa:

1 000 €	2017	2016
Tulos ennen veroja	1 829	-16 243
Suomen verokannan mukainen tulovero 20%	-366	3 249
Verotappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista	-381	-1 221
Verovapaat tulot	3 711	0
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista/tappioista	-1 844	-2 114
Omakustannushintaperiaatteen vuoksi kirjaamattomat laskennalliset verot	-1 108	39
Verotappiot ilman laskennallista verosaamista aikaisemmilta tilikausilta	825	48
Konsernin tuloslaskelmaan kirjatut verot	838	0

16 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 €	Hiilidioksidi- päästöoikeudet	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	1 205	280 964	17 871	300 040
Lisäykset	699	56	198	953
Vähennykset	-1 131	-11	-759	-1 901
Uudelleenryhmittelyt		149	651	800
Hankintameno 31.12.2017	773	281 158	17 961	299 892
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	0	1 286	14 835	16 120
Vähennykset			-763	-763
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		33	1 137	1 170
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	773	279 839	2 752	283 364
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	1 205	279 678	3 037	283 920

1 000 €	Hiilidioksidi- päästöoikeudet	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	3 445	280 984	19 244	303 673
Lisäykset	1 119	1		1 120
Vähennykset	-3 359	-21	-185	-3 565
Uudelleenryhmittelyt			358	358
Siirretty myytävänä oleviin varoihin			-1 546	-1 546
Hankintameno 31.12.2016	1 205	280 964	17 871	300 040
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	0	1 265	14 139	15 403
Vähennykset			-174	-174
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		21	1 374	1 395
Siirretty myytävänä oleviin varoihin			-504	-504
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	0	1 286	14 835	16 120
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	1 205	279 678	3 037	283 920
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	3 445	279 719	5 106	288 270

Aineettomiin oikeuksiin sisältyy oikeus vesivoiman tuottamiseen 265 miljoonaa euroa sekä vuosina 2013, 2014 ja 2015 maksettu korvaus vesialueen pysyvästä käyttöoikeudesta 14,4 miljoonaa euroa. Oikeus vesivoimaan ja vesialueen pysyvä käyttöoikeus ovat aineettomia oikeuksia, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika ja joille tehdään arvonalentumistestit vuosittain. Arvonalentumistestaukset eivät ole antaneet aiheutta arvonalentumisen kirjaamiselle, koska sekä vesivoimaoikeuden että vesialueen pysyvän käyttöoikeuden tulevaisuudessa kerytettävissä olevat rahamäärät ovat suuremmat kuin oikeuksien kirjanpitoarvot. Vesivoimaoikeuden ja vesialueen pysyvän käyttöoikeuden arvio perustuu siihen, että vesivoimalla tulevaisuudessa tuotettavan sähkön määrä kerrottuna sähkön hinnalla (pl. kiinteät kustannukset) ylittää aineettomiin oikeuksiin kirjatun oikeuden arvon.

Aineettomat oikeudet tai muut aineettomat hyödykkeet eivät sisällä liikearvoa.

17 AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

1 000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräinen laitosinvestointi ja muut ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	33 849	130 173	724 940	83 066	5 510	977 539
Lisäykset	2		1 489	656	4 117	6 264
Vähennykset	-27	-1 637	-14 188	-406		-16 258
Uudelleenryhmittelyt		494	5 662	152	-7 108	-800
Hankintameno 31.12.2017	33 824	129 030	717 903	83 468	2 519	966 745
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	0	46 246	322 773	44 074	0	413 093
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt		-1 504	-14 191	-406		-16 101
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		4 969	30 949	2 396		38 314
Poistot ja arvonalentuminen, lopetetut toiminnot				362		362
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	0	49 711	339 531	46 426	0	435 668
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	33 824	79 319	378 373	37 041	2 519	531 077
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	33 849	83 927	402 168	38 991	5 510	564 446

1 000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräinen laitosinvestointi ja muut ennakkomaksut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	34 963	130 526	724 213	82 582	5 546	977 831
Lisäykset			2 188		9 037	11 225
Vähennykset	-73	-70	-62		-2 745	-2 950
Uudelleenryhmittelyt	-162	27	5 621	484	-6 328	-358
Siirretty myytävänä oleviin varoihin	-879	-310	-7 020			-8 209
Hankintameno 31.12.2016	33 849	130 173	724 940	83 066	5 510	977 539
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	0	41 638	293 217	41 209	0	376 064
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt		-63	-62			-125
Tilikauden poistot ja arvonalentumiset		4 979	31 784	2 321		39 084
Poistot ja arvonalentuminen, lopetetut toiminnot				544		544
Siirretty myytävänä oleviin varoihin		-308	-2 166			-2 474
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	0	46 246	322 773	44 074	0	413 093
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	33 849	83 927	402 168	38 991	5 510	564 446
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	34 963	88 888	430 997	41 372	5 546	601 767

Vuonna 2017 yhden kaatopaikan käytöstäpoistamisveloitteen kustannusarviota tarkennettu. Lisäksi tarkistettiin yhden kaatopaikan pitoaikaa.

Yhtiön johto on arvioinut, että viitteitä arvonalentumisesta ei ole.

RAHOITUSLEASINGSOPIMUKSET

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyy rahoitusleasingsopimuksilla hankittua omaisuutta seuraavasti:

1 000 €	Koneet ja kalusto
31.12.2017	
Hankintameno	325 376
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt	0
Kertyneet poistot	-125 669
Kirjanpitoarvo	199 707
31.12.2016	
Hankintameno	295 681
Vähennykset ja uudelleenryhmittelyt	24 596
Kertyneet poistot	-106 393
Kirjanpitoarvo	213 884

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyvät aktivoidut vieraan pääoman menot

1 000 €	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	460	15 642	111	16 213
Lisäykset				0
Vähennykset				0
Hankintameno 31.12.2017	460	15 642	111	16 213
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2017	252	6 304	63	6 620
Vähennykset				0
Tilikauden poistot	18	615	5	638
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2017	270	6 919	68	7 258
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	190	8 722	43	8 955
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	208	9 337	48	9 593

1 000 €	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	594	16 175	111	16 880
Lisäykset				0
Vähennykset	-133	-534		-667
Hankintameno 31.12.2016	460	15 642	111	16 213
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2016	365	6 197	59	6 622
Vähennykset	-133	-534		-667
Tilikauden poistot	20	641	4	665
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2016	252	6 304	63	6 620
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	208	9 337	48	9 593
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	228	9 978	52	10 258

Voimalaitosten rakentamiseen liittyvät rahoitusmenot aktivoidaan osana investoinnin hankintamenoa ja poistetaan omaisuuserän taloudellisena vaikutusaikana.

18 OSUUDET OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYKSISSÄ

1 000 €	2017	2016
Tilikauden alussa	758 984	775 572
Osuus tilikauden tuloksesta	-9 424	-11 991
Muut laajan tuloslaskelman erät	-5 376	-4 597
Tilikauden lopussa	744 184	758 984

Osakkuus- ja yhteisyritykset

Yhtiö, kotipaikka	Konsernin omistusosuus %		Kirjanpitoarvo	
	2017	2016	2017	2016
Osakkuusyritykset				
Oy Alholmens Kraft Ab, Pietarsaari	49,90%	49,90%	18 503	18 079
Länsi-Suomen Voima Oy, Harjavalta	19,90%	19,90%	33 651	33 651
Tahkoluodon Polttoöljy Oy, Pori	32,00%	32,00%	0	0
Torniolaakson Voima Oy, Ylitornio	50,00%	50,00%	1 915	1 867
			54 069	53 597
Yhteisyritykset				
Teollisuuden Voima Oyj, Helsinki	58,47%	58,47%	676 511	691 624
Vaskiluodon Voima Oy, Vaasa	50,00%	50,00%	13 413	13 582
Voimalohi Oy, Kemi	50,00%	50,00%	191	181
			690 115	705 387
Osakkuus- ja yhteisyritykset yhteensä			744 184	758 984

Pohjolan Voima yhdistelee Teollisuuden Voima Oyj:n yhteisyrityksenä IFRS- konsernitilinpäätökseensä. Pohjolan Voima omistaa 31.12.2017 58,47 % (31.12.2016 58,47 %) Teollisuuden Voima Oyj:n osakkeista. Pohjolan Voima on Teollisuuden Voima Oyj:n yhtiöjärjestyksen ja muiden yhtiöasiakirjojen päätös- ja määräysvaltaa sekä hallituksen jäsenten nimeämisoikeutta koskevien säännösten perusteella todennut, että Teollisuuden Voima Oyj on yhteisyritys.

Teollisuuden Voima Oyj:n investointisitoumukset olivat 792 (864) miljoonaa euroa.

Osakkuusyritys Länsi-Suomen Voima Oy:n kirjanpitoarvoon 31.12.2017 sisältyy liikearvoa 28 (2016: 28) miljoonaa euroa Liikearvolle tehdään arvonalentumistesti vuosittain. Länsi-Suomen Voima Oy omistaa Harjavallan vesivoimalaitoksen Kokemäenjoessa. Arvioitaessa tulevaisuudessa kerrytettävissä olevaa rahamäärää yhtiön johto on todennut, että osakkuusyhtiöstä mahdollisesti luovuttaessa myymällä yhtiön osakkeet, osakkeista saatava rahamäärä ylittäisi osakkuusyhtiöstä konsernitaseeseen kirjatun määrän.

Tiedot konsernin osakkuus- ja yhteisyrityksistä sekä niiden yhteenlasketut varat ja velat, liikevaihto ja voitto/tappio IFRS:n mukaan laskettuina. Kaikki osakkuus- ja yhteisyritykset ovat listaamattomia.

1 000 €	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ tappio
2017				
Oy Alholmens Kraft Ab	110 595	73 247	41 696	-225
Länsi-Suomen Voima Oy	42 893	15 542	3 245	-25
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	8	0	0	-1
Teollisuuden Voima Oyj	7 373 542	5 706 848	320 928	-9 431
Torniolaakson Voima Oy	7 874	4 043	1 679	21
Vaskiluodon Voima Oy	129 388	96 679	78 352	-42
Voimalohi Oy	1 595	1 204	4 071	21
Yhteensä	7 665 895	5 897 563	449 971	-9 682

1 000 €	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ tappio
2016				
Oy Alholmens Kraft Ab	119 317	83 088	44 273	-347
Länsi-Suomen Voima Oy	43 688	16 327	2 401	3
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	8	0	0	0
Teollisuuden Voima Oyj	7 952 228	6 362 976	343 398	-10 533
Tomioalaakson Voima Oy	7 952	4 216	1 357	-46
Vaskiluodon Voima Oy	136 838	103 875	95 314	-455
Voimalohi Oy	1 506	1 136	3 902	3
Yhteensä	8 261 537	6 571 618	490 644	-11 375

Liiketoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

1 000 €	2017	2016
Myynti osakkuus- ja yhteisyrityksille	3 378	4 156
Ostot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	224 743	243 403
Saamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	411 191	357 533
Velat osakkuus- ja yhteisyrityksille	221 868	614 072

	2017	2016
Osakkuus- ja yhteisyritysten palveluksessa oleva henkilöstö keskimäärin	928	912

Yhteenveto yhteisyritysten taloudellisesta informaatiosta

Teollisuuden Voima Oyj on Pohjolan Voiman merkittävin yhteisyritys. Teollisuuden Voima Oyj on julkinen osakeyhtiö, jonka osakkeille ei ole noteerattua markkinahintaa. Teollisuuden Voima Oyj yhdistellään konsermitilinpäätöksen pääomaosuusmenetelmällä.

Yhteenveto taseesta	TVO -konserni 2017	TVO -konserni 2016
Lyhytaikaiset		
Rahavarat	140 239	312 236
Muut lyhytaikaiset varat (kuin rahavarat)	313 133	505 989
Lyhytaikaiset varat yhteensä	453 372	818 225
Rahoitusvelat (lukuun ottamatta ostovelkoja)	-392 540	-309 394
Muut lyhytaikaiset velat (ml. ostovelat)	-211 463	-210 110
Lyhytaikaiset velat yhteensä	-604 003	-519 504
Pitkäaikaiset		
Varat	6 920 170	7 134 003
Rahoitusvelat	-5 102 845	-5 843 472
Pitkäaikaiset velat yhteensä	-5 102 845	-5 843 472
Nettovarallisuus	1 666 694	1 589 252

Yhteenveto laajasta tuloslaskelmasta	2017	2016
Liikevaihto	320 928	343 398
Poistot	-54 385	-54 807
Rahoitustuotot	12 239	16 189
Rahoituskulut	-42 881	-30 042
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio ennen veroja	-9 433	-10 532
Tuloverot	2	-1
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen	-9 431	-10 533
Tilikauden muut laajan tuloksen erät	-9 195	-7 861
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio	-18 626	-18 394

Taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto	2017	2016
Nettovarallisuus 1.1.	1 589 252	1 611 999
Tilikauden voitto	-18 626	-18 394
Oman pääoman ehtoisen osakaslainan muutos ja korot	96 068	-4 353
Nettovarallisuus tilikauden lopussa	1 666 694	1 589 252
Osuus yhteisyrityksistä	4 602	3 312
Kirjanpitoarvo	4 602	3 312

19 MYYTÄVISSÄ OLEVAT RAHOITUSVARAT

1 000 €	2017	2016
Sijoitukset noteeraamattomiin osakkeisiin	505	586
Yhteensä	505	586

Myytäviissä olevat rahoitusvarat koostuvat lähinnä henkilökunnan käytössä olevista lomamökki- ja golfosakkeista 0,5 (2016: 0,6) miljoonaa euroa.

20 LAINAT JA MUUT SAAMISET

Pitkäaikaiset lainat ja muut saamiset

1 000 €	2017	2016
Lainasaaminen osakkuus- ja yhteisyritykseltä	348 921	288 690
Rahoitusleasingsaamiset	0	0
Muut pitkäaikaiset saamiset	37 041	35 601
Yhteensä	385 962	324 291

Lainasaamisiin osakkuus- ja yhteisyrityksiltä sisältyy lainasaaminen Teollisuuden Voima Oyj:ltä 348,9 (2016: 288,7) miljoonaa euroa ja lainasaaminen Tornionlaakson Voima Oy:ltä 0 (2016: 0,1) miljoonaa euroa. Pitkäaikaisiin lainoihin ja muihin saamisiin ei liity merkittävää luottoriskiä. Saamisten käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 30 Rahavarojen ja -velkojen käyvät arvot.

Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 €	2017	2016
Myyntisaamiset	47 539	60 777
Pantatut rahavarat	138	182
Korolliset saamiset	73	208
Rahoitusleasingsaamiset	0	2 129
Siirtosaamiset	36 869	37 974
Osakeantisaamiset	0	49 305
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 833	1 523
Yhteensä	86 452	152 097

Myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

1 000 €	2017	2016
Menoennakot, energiaostot	22 809	23 623
Välilliset verot	7 816	7 997
Muut	6 244	6 353
Yhteensä	36 869	37 974

Konserni kirjasi 2017 luottotappioita myynti- tai muista saamisista 0,5 tuhatta euroa (3,1 tuhatta euroa vuonna 2016). Konsernilla ei ollut 31.12.2017 merkittäviä erääntyneitä saatavia. Tämän vuoksi myyntisaamisten ikäjakaumaa ei esitetä.

RAHOITUSLEASINGSAAMISET

Kaikki rahoitussaamiisiin sisältyvät IAS 17-standardin mukaiset rahoitusleasingsopimukset päättyivät tilikauden 2017 aikana (2,1 miljoonaan euroa 31.12.2016)

Vähimmäisleasingsaamiset

1 000 €	2017	2016
Enintään 1 vuosi	0	2 132
1 - 5 vuotta	0	0
Yli 5 vuotta	0	0
Yhteensä	0	2 132
Kertymätön rahoitustuotto	0	-2
Nettosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	0	2 129

Vähimmäisleasingsaamisten nykyarvo

1 000 €	2017	2016
Enintään 1 vuosi	0	2 129
1 - 5 vuotta	0	0
Yli 5 vuotta	0	0
Nettosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	0	2 129

21 LYHYTAIKAISET TALLETUKSET JA RAHAVARAT

RAHAVARAT

1 000 €	2017	2016
Rahavarat ja pankkisaamiset	43 857	50 821
Yritystodistukset	0	0
Yhteensä	43 857	50 821

Rahavarat muodostuvat käteisvaroista, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista (enintään kolmen kuukauden), likvideistä sijoituksista.

22 VAIHTO-OMAISUUS

1 000 €	2017	2016
Polttoaineet		
Kivihiili	1 908	2 635
Muut polttoaineet	2 557	4 358
Ennakkomaksut	726	1 046
Yhteensä	5 190	8 040

Vaihto-omaisuuden arvonalentumisia ei kirjattu vuonna 2017 jatkuvista toiminnoista (2016: ei kirjattu)

eikä lopetetuista toiminnoista (2016: ei kirjattu).

23 LOPETETUT TOIMINNOT JA MYYTÄVÄNÄ OLEVAT VARAT JA VELAT

Lopetetut toiminnot

1 000 €	2017	2016
Tuotot	11 932	20 258
Kulut	-13 502	-21 117
Voitto ennen veroja	-1 570	-859
Tilikauden voitto lopetetuista toiminnoista	-1 570	-859

Lopettettujen toimintojen rahavirrat

1 000 €	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirrat	11 699	45 534
Investointien rahavirrat	318	26
Rahoituksen rahavirrat	0	-50 000
Rahavirrat yhteensä	12 017	-4 439

PVO-Lämpövoima Oy:n hallitus päätti 27.10.2015 esittää, että yhtiön omistamien Kristiinankaupungin ja Porin Tahkoluodon hiililauhdevoimalaitosten tuotannollinen toiminta lopetetaan. PVO:n ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi päätöksen 13.11.2015. PVO-Lämpövoiman liiketoiminta esitetään tilinpäätöksessä 2017 ja 2016 lopetettuna toimintona. PVO-Lämpövoiman aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja vaihto-omaisuus esitetään myytävänä olevina varoina vuosina 2017 ja 2016.

Myytävänä olevat varat

Pohjolan Voima Oyj:n hallitus hyväksyi 15.12.2016 järjestelyn, jossa PVO-Alueverkko Oy:n osakkeet myytiin tammikuussa 2017. PVO-Alueverkko Oy:n varat ja velat on tämän vuoksi esitetty tilinpäätöksessä 2016 myytävänä olevina varoina.

Mussalon Voima Oy solmi myyntisopimukset 21.12.2016 omistamastaan tontista ja 22.12.2016 omistamastaan voimajohdosta. Omistusoikeus näihin varoihin siirtyi ostajalle kauppahinnan maksun yhteydessä tammikuussa 2017. Lisäksi Mussalon Voima Oy:n omistamasta hiilivarastosta oli olemassa myyntisopimus ja hiilivarasto myytiin tammikuussa 2017. Nämä varat esitettiin myös myytävänä olevina varoina tilinpäätöksessä 2016.

1 000 €	2017	2016
Aineettomat hyödykkeet	0	1 042
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	2 930	8 664
Lainat ja muut saamiset	250	0
Vaihto-omaisuus	5 514	12 753
Myyntisaamiset ja muut saamiset	152	794
Yhteensä	8 845	23 254

Velat liittyen myytävänä oleviin varoihin

1 000 €	2017	2016
Rahoitusvelat	0	0
Ostovelat ja muut velat	0	560
Yhteensä	0	560

24 OMA PÄÄOMA

Yhtiöjärjestyksen mukaisesti PVO toimittaa energiaa osakkailleen omakustannusperiaatteen mukaisesti eli luovuttaa tuottamansa tai hankkimansa energian jokaisen osakesarjan omistuksen suhteessa. Kunkin osakesarjan omistajat vastaavat ao. sarjan kiinteistä kustannuksista osakemäärien suhteessa riippumatta siitä, onko teho- tai energiaosuutta käytetty vai ei, ja muuttuvista kustannuksista toimitettujen energiamäärien mukaisessa suhteessa.

Osakkeiden lukumäärien täsmäytyslaskelma:

1 000 €	Osakkeiden lukumäärä (kpl)	Osakepääoma	Osakeanti	Ylikurssi rahasto	Arvonmuutos rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
1.1.2016	38 617 159	64 108	49 305	288 683	7 507	297 894	206 347	913 843
Osakeanti								0
Siirto kertyneisiin voittovaroihin ja SVOP-rahastoon				-18 391		9 208	9 183	0
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	-500 000							0
Osakkeiden kappalemäärän alentaminen	-6 312 066							0
Pääoman palautus				-50 000		-20 912		-70 912
Tilikauden laaja tulos					-4 597		-17 491	-22 088
31.12.2016	31 805 093	64 108	49 305	220 292	2 910	286 190	198 039	820 844
Osakeanti	880 448	1 481	-49 305			47 824		0
Siirto kertyneisiin voittovaroihin ja SVOP-rahastoon						-5 145	5 145	0
Korjaus purkautuneen yhtiön aikaisempiin yritysjärjestelyihin				-3 470				-3 470
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	-176 428	-296						-296
Tilikauden laaja tulos					-5 376		-10 392	-15 768
31.12.2017	32 509 113	65 293	0	216 822	-2 466	328 869	192 792	801 310

Osakkeet

31.12.2017 yhtiön osakkeiden lukumäärä oli 32.509.113 kappaletta. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Yhtiöllä on 14 rekisteröityä osakesarjaa

Osakepääoma osakelajeittain

	kpl	1 000 €
A-sarja	13 350 077	22 453
- oikeus saada PVO-Vesivoima Oy:n tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
B-sarja	7 124 507	11 983
- oikeus saada 56,8 % osuudella Teollisuuden Voima Oyj:n OL1 ja 2 -yksiköillä tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
B2-sarja	5 603 151	9 424
- oikeus saada 60,2 % osuudella Teollisuuden Voima Oyj:n OL3 yksiköllä tuottamaa tai hankkimaa energiaa yksikön valmistuttua		
C-sarja	2 224 498	11 954
- oikeus saada PVO-Lämpövoima Oy:n tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
C2-sarja	359 198	604
- oikeus saada 56,8 % osuudella Teollisuuden Voima Oyj:n Meri-Porin hiilivoimayksiköllä tuottamaa tai hankkimaa energiaa		
G-sarja	354 290	596
- oikeus saada 49,9 % osuudella Oy Alholmens Kraft Ab:n tuottamaa energiaa		
G2-sarja	238 216	401
- oikeus saada 76,0 % osuudella Kymin Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
G4-sarja	296 486	499
- oikeus saada 72,0 % osuudella Rauman Biovoima Oy:n tuottamaa energiaa		
G5-sarja	155 272	261
- oikeus saada Laanilan Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
G6-sarja	646 217	1 087
- oikeus saada Porin Prosessivoima Oy:n tuottamaa energiaa		
G9-sarja	589 071	991
- oikeus saada 54,0 % osuudella Kaukaan Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
G10-sarja	213 600	359
- oikeus saada 84,0 % osuudella Hämeenkyrön Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
M-sarja	307 707	2 921
- oikeus saada 100,0 % osuudella Mussalon Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
V-sarja	1 046 823	1 761
- oikeus saada 50,0 % osuudella Vaskiluodon Voima Oy:n tuottamaa energiaa		
	32 509 113	65 293

Tilikauden aikana merkittiin seuraavat osakeannit:

Tilikauden aikana ei merkitty osakeanteja.

Tilikauden aikaiset muut muutokset omassa pääomassa:

Pohjolan Voima Oyj:n yhtiökokous päätti 22.3.2017 kattaa 5,1 miljoonaa euron negatiiviset voittovarot alentamalla sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa vastaavalla määrällä.

B2-sarjan osakepääoman korotuksesta, joka merkittiin kesäkuussa 2013 (4.107.143 kappaletta merkintähintaan 230.000.008 euroa suunnattuna B2-sarjan osakkeenomistajille), maksettiin tilikauden aikana yhtiökokouksen päätöksellä neljäs erä. Merkitty osakeanti on tämän jälkeen kokonaan maksettu.

Yhtiö hankki omat osakkeensa K1-sarjassa elokuussa 2017. K1-sarjan osakkeet mitätöitiin 23.8.2017.

Yhtiö alensi C-sarjan osakkeiden kappalemäärää 7.107.592 kappaleesta 2.224.498 kappaleeseen ja uusi kappalemäärä rekisteröitiin 25.5.2016. Alentamisen jälkeen C-sarjan ylikurssirahastosta maksettiin osakkaille pääoman palautusta 50,0 miljoonaa euroa.

Yhtiö alensi M-sarjan osakkeiden kappalemäärää 1.736.679 kappaleesta 307.707 kappaleeseen ja uusi kappalemäärä rekisteröitiin 25.5.2016. Alentamisen jälkeen M-sarjan ylikurssirahastosta siirrettiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon pääoman palautusta 13,6 miljoonaa euroa odottamaan maksua osakkaille myöhemmin vuonna 2016.

K1-sarjan osakkaalle palautettiin yhtiökokouksen päätöksellä pääomaa ylikurssirahastosta 4,8 miljoonaa euroa (sijoitetun vapaan pääoman rahaston kautta) ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta 2,5 miljoonaa euroa joulukuussa 2016.

Ylikurssirahasto

Ylikurssirahastoon on kirjattu vanhan osakeyhtiölain (29.9.1978/734) aikainen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ja saadun arvon välinen erotus. Ylikurssirahasto on osakeyhtiölaissa tarkoitettua sidottua omaa pääomaa.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa tappioiden kattamiseksi tai sitä voidaan tietysin edellytyksin palauttaa omistajille.

Arvonmuutosrahasto

Arvonmuutosrahastoon kirjataan rahavirran suojauksena käytettävien johdannaisinstrumenttien käyvän arvon muutokset sekä myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksista syntyneet voitot ja tappiot. Johdannaisten käyvän arvon muutokset siirretään tulokseen, kun niiden suojaamat rahavirrat ovat realisoituneet. Myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset siirretään tulokseen, kun sijoituksesta luovutaan tai kun sen arvo on alentunut.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto sisältää osakkeiden merkintähinnan siltä osin, kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

25 VARAUKSET

1 000 €	Ympäristö- kuluvaraus	
1.1.2017	3 889	
Lisäykset	620	
Vähennykset	0	
Diskonttauksen vaikutus	-18	
31.12.2017	4 491	

1 000 €	2017	2016
Pitkäaikaiset varaukset	4 491	3 889
Yhteensä	4 491	3 889

Ympäristökuluvaraus

Ympäristökuluvaraus sisältää voimalaitosten läjitysalueiden maisemointiin liittyviä velvoitteita. Voimalaitosten läjitysalueiden maisemointikustannusten nykyarvo on aktivoitu muiden aineellisten hyödykkeiden alkuperäiseen hankintamenuun ja esitetty varauksena. Ympäristökuluvarauksen määrä 31.12.2017 oli 4,5 miljoonaa euroa, ja sen odotetaan tulevan kokonaisuudessaan käytetyksi vuoteen 2030 mennessä.

Nykyarvon määrittämisessä käytetty diskonttaustekijä on 0,44%

26 LASKENNALLINEN VEROVELKA

1 000 €	2017	2016
Kertyneet poistoerot 1.1.	843	853
Kirjattu tulosvaikutteisesti	-843	-10
Kertyneet poistoerot 31.12.	0	843

27 RAHOITUSVELAT

1 000 €	2017	2016
Pitkäaikaiset velat:		
Lainat yhteisyrityksiltä	196 285	583 334
Lainat rahoituslaitoksilta	648 921	282 365
Eläkelainat	0	2 712
Vakuudelliset rahoitusvelat	195 405	216 152
Yhteensä	1 040 611	1 084 562
Lyhytaikaiset velat:		
Lainat rahoituslaitoksilta	6 881	12 170
Eläkelainat	2 712	2 712
Muut korolliset velat	109 782	109 808
Vakuudelliset rahoitusvelat	20 751	13 649
Yhteensä	140 126	138 339
Yhteensä	1 180 736	1 222 901

Velkojen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 30.

Teollisuuden Voima Oyj on ydinjätehuoltovelvollinen. Ydinjätehuoltovelvollisella on oikeus lainata 75% Valtion ydinjätehuoltorahaston rahasto-osuudestaan. Teollisuuden Voima Oyj on lainannut rahastolta lainaamansa varat edelleen osakkailleen. Pohjolan Voiman osuus on 196,3 (583,3) miljoonaa euroa.

Konsernin vakuudelliset rahoitusvelat koostuvat voimalaitosinvestointien rahoitusleasingsopimuksista. Pohjolan Voima -konsernissa on 7 kappaletta keskimäärin 10 vuoden pituista voimalaitoskone-rahoitusleasingsopimusta (vuoden 2016 lopussa 8 sopimusta). Sopimukset erääntyvät vuosina 2018 - 2026. Konsernissa myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelyn myynti- ja vuokrasopimukset käsitellään yhtenä kokonaisuutena: Myynti ei siirrä omistamiselle ominaisia riskejä ja etuja ostajalle, jolloin taseesta poiskirjaamisen kriteerit eivät myyjällä, vuokralle ottajalla täyty. Järjestely ei siirrä käyttöoikeutta rahoitusyhtiölle järjestelyn kohteena oleviin omaisuuseriin.

MUUT PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 €	2017	2016
Muut pitkäaikaiset velat		
Muut pitkäaikaiset velat	0	0
Johdannaisvelat		
Koronvaihtosopimukset	2 993	3 626
Yhteensä	2 993	3 626

Johdannaisten käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 29.

KOROLLISET NETTOVELAT

1 000 €	2017	2016
Korolliset velat yhteensä	1 180 736	1 222 901
Korolliset rahoitusvarat		
Pitkäaikaiset		
Lainasaamiset	348 921	288 690
Rahoitusleasingsaamiset	0	0
	348 921	288 690
Lyhytaikaiset		
Pantatut rahavarat	138	182
Korolliset saamiset	73	208
Rahoitusleasingsaamiset	0	2 129
Rahavarat	43 857	50 821
	44 068	53 340
Korolliset rahoitusvarat yhteensä	392 989	342 030
Korolliset nettovelat	787 748	880 871

NETTOVELKOJEN MUUTOKSET RAHAVIRRASSA

1 000 €	Muut varat		Rahoitukseen liittyvät velat				Muut velat		Yhteensä
	Rahoitusvarat pitkäaikaiset	Rahoitusvarat lyhytaikaiset	Rahoitus-leasing pitkäaikainen	Rahoitus-leasing lyhytaikainen	Lainat pitkäaikaiset	Lainat lyhytaikaiset	lyhytaikaiset		
Nettovelat 1.1.2016	312 601	81 800	-183 764	-46 378	-869 674	-50 415	-116 843	-872 673	
Rahavirrat	-23 911	-28 460	-32 388	32 729	1 264	35 533	7 035	-8 198	
Nettovelat 31.12.2016	288 690	53 340	-216 152	-13 649	-868 410	-14 882	-109 808	-880 871	
Rahavirrat	60 231	-9 272	20 747	-7 102	23 204	5 289	26	93 123	
Nettovelat 31.12.2017	348 921	44 068	-195 405	-20 751	-845 206	-9 593	-109 782	-787 748	

28 OSTOVELAT JA MUUT LYHYTAIKAISET VELAT

1 000 €	2017	2016
Ostovelat	11 576	17 191
Velat osakkuus- ja yhteisyrityksille	25 583	30 738
Siirtovelat	16 653	16 487
Muut lyhytaikaiset velat	3 117	6 266
Luovutettavat päästöoikeudet, Energiavirasto	773	1 206
Johdannaissopimukset	8	853
Yhteensä	57 708	72 742

Päästöoikeudet kirjataan hankintahintaisina ja ne esitetään taseessa omana eränään. Palautettavia päästöoikeuksia koskeva velvoite kirjataan hallussa olevien päästöoikeuksien kirjanpitoarvolla lyhytaikaisiin velkoihin. Päästöoikeudet ja niihin liittyvät veloitteet kirjataan pois taseesta, kun ne toimitetaan veloitteiden kattamiseksi tai myydään.

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 €	2017	2016
Henkilöstökulujaksotukset	2 695	2 728
Jaksotetut polttoaineostot	6 957	4 846
Jaksotetut energiaostot	649	824
Jaksotetut vuokrat	1 264	1 519
Korkovelat	1 692	1 092
Muut	3 397	5 476
Yhteensä	16 653	16 487

29 JOHDANNAISSOPIMUKSET

Johdannaisten käyvät arvot

1 000 €	2017	2017	Yhteensä
	Positiiviset käyvät arvot	Negatiiviset käyvät arvot	
Koronvaihtosopimukset	514	-3 515	-3 001
Valuuttatermiini- ja valuuttanvaihtosopimukset	0	0	0
Yhteensä	514	-3 515	-3 001

1 000 €	2016	2016	Yhteensä
	Positiiviset käyvät arvot	Negatiiviset käyvät arvot	
Koronvaihtosopimukset	257	-5 538	-5 281
Valuuttatermiini- ja valuuttanvaihtosopimukset	0	0	0
Yhteensä	257	-5 538	-5 281

Johdannaissopimusten nimellisarvot

1 000 €	2017	2016
Koronvaihtosopimukset	272 000	387 000
Valuuttatermiini- ja valuuttanvaihtosopimukset	0	0

30 RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KÄYVÄT ARVOT LUOKITTAIN SEKÄ KIRJANPITOARVOT IAS 39 MUKAISIIIN RYHMIIN JAOTELTUNA

1 000 €	2017	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Laina- ja muut saamiset	Myytävisissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavat rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä luokittain	Käypä arvo yhteensä luokittain	Liite- tieto
Pitkäaikaiset rahoitusvarat								
				505		505	505	19
			348 921			348 921	348 921	20
						0	0	20
			37 041			37 041	37 041	20
		0	385 962	505	0	386 467	386 467	
Lyhytaikaiset rahoitusvarat								
			43 857			43 857	43 857	21
			211			211	73	20
			0			0	0	20
			49 372			49 372	49 372	20
			36 869			36 869	36 869	20
						0	0	20
		0				0	0	20
		0	130 309	0	0	130 309	130 172	
Yhteensä arvostusryhmittäin		0	516 271	505	0	516 776	516 639	
Pitkäaikaiset rahoitusvelat								
					196 285	196 285	196 285	27
					648 921	648 921	648 921	27
					195 405	195 405	195 405	27
					0	0	0	27
		2 993				2 993	2 993	27
		2 993	0	0	1 040 611	1 043 604	1 043 604	
Lyhytaikaiset rahoitusvelat								
					119 375	119 375	119 375	27
					11 576	11 576	11 576	28
					29 472	29 472	29 472	28
					16 653	16 653	16 653	28
					20 751	20 751	20 751	27
		8				8	8	28
		8	0	0	197 826	197 834	197 834	
Yhteensä arvostusryhmittäin		3 001	0	0	1 238 437	1 241 438	1 241 438	

Konsernin netotettavissa olevat rahoitusvarat ja -velat olivat 31.12.2017 johdannaissopimuksia, joita ei ole netotettu konsernitilinpäätöksessä.

Näiden rahoitusjohdannaisten nettomäärä oli -3,0 (-4,5) miljoonaa euroa.

	Taseessa esitettävä bruttomäärä	Erät, joita ei ole vähennetty toisistaan	Nettomäärä				
Johdannaissopimukset 2017	3 001		3 001				
Johdannaissopimukset 2016	4 479	0	4 479				
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat	Laina- ja muut saamiset	Myytävässä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintameno- arvostettavat rahoitusvelat	Kirjanpitoarvo yhteensä luokittain	Käypä arvo yhteensä luokittain	Liite- tieto
1 000 €	2016						
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Myytävässä olevat sijoitukset			586		586	586	19
Lainasaamiset		288 690			288 690	288 690	20
Rahoitusleasingsaamiset					0	0	20
Muut saamiset		35 601			35 601	35 601	20
	0	324 291	586	0	324 877	324 877	
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Rahavarat		50 821			50 821	50 821	21
Lainasaamiset		390			390	208	20
Osakeantisaaminen		49 305			49 305	49 305	20
Myyntisaamiset ja muut saamiset		62 300			62 300	62 300	20
Siirtosaamiset		37 974			37 974	37 974	20
Rahoitusleasingsaamiset					2 129	2 129	20
Johdannaissopimukset	0				0	0	20
	0	200 789	0	0	202 918	202 737	
Yhteensä arvostusryhmittäin	0	525 080	586	0	527 796	527 614	
Pitkäaikaiset rahoitusvelat							
Lainat yhteisyrityksiltä				583 334	583 334	583 334	27
Lainat				285 076	285 076	285 076	27
Vakuudelliset rahoitusvelat				216 152	216 152	216 152	27
Muut pitkäaikaiset velat				0	0	0	27
Johdannaissopimukset	3 626				3 626	3 626	27
	3 626	0	0	1 084 562	1 088 188	1 088 188	
Lyhytaikaiset rahoitusvelat							
Lainat ja yritystodistukset				124 690	124 690	124 690	27
Ostovelat				17 191	17 191	17 191	28
Muut lyhytaikaiset velat				38 210	38 210	38 210	28
Siirtovelat				16 487	16 487	16 487	28
Vakuudelliset rahoitusvelat				13 649	13 649	13 649	27
Johdannaissopimukset	853				853	853	28
	853	0	0	210 228	211 081	211 081	
Yhteensä arvostusryhmittäin	4 479	0	0	1 294 790	1 299 269	1 299 269	

Käyvän arvon arvioiminen

Vaihtuvakorkoisten lainasaamisten ja muiden saamisten kirjanpitoarvo on laskettu käyttämällä efektiivisen koron menetelmää ja on myös kohtuullinen arvio niiden käyvistä arvosta. Lyhytaikaisten myynti- ja muiden saamisten käypä arvo vastaa niiden kirjanpitoarvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen saamisten maturiteetti huomioiden.

Myytävissä oleviin sijoituksiin sisältyvät sijoitukset noteeraamattomiin osakkeisiin, joiden arvot esitetään hankintahintaan, koska niiden käypiä arvoja ei ole luotettavasti saatavilla. Toistaiseksi konsernilla ei ole aikomusta luopua näistä osakkeista.

Pitkäaikaisten velkojen kirjanpitoarvo ja lyhytaikaisten korollisten velkojen kirjanpitoarvo on laskettu käyttämällä efektiivisen koron menetelmää. Vaihtuvakorkoisten lainojen kirjanpitoarvo on kohtuullinen arvio niiden käyvistä arvosta. Lyhytaikaisten korottomien velkojen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen velkojen maturiteetti huomioiden. Kiinteäkorkoisten lainojen käypä arvo on määritelty diskontatun kassavirran menetelmällä diskonttaamalla tilinpäätöspäivän markkinakoroilla, jotka olivat -0,46% - 0,89% (-0,37 - 0,66 %).

Johdannaissopimukset on alun perin merkitty taseeseen käypiin arvoihin ja myöhemmin arvostettu käypiin arvoihin tilinpäätöshetkellä. Käyvät arvot kuvastavat niitä hintoja, jotka PVO joutuisi maksamaan tai se saisi, jos se purkaisi johdannaissopimuksen. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot on määritelty tulevien rahavirtojen nykyarvoon perustuvalla menetelmällä, jonka tukena ovat tilinpäätöspäivän markkinakorot, jotka olivat 0,46 - 0,89% (-0,37 - 0,66 %). Valuuttatermiinien käyvät arvot määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän termiinikorkoja vastaavan pituisille sopimuksille. Johdannaissopimuksiin ei sovelleta IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa, joten niiden käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

IFRS 7 -standardin mukaan käypään arvoon arvostettavat instrumentit on jaettava liitetietojen esittämistä varten kolmelle eri tasolle riippuen siitä, kuinka paljon käyvät arvot perustuvat havaittavissa olevaan markkinainformaatioon. Tasolle 1 kuuluvien instrumenttien käypä arvo perustuu täysin samanlaisten instrumenttien noteerattuihin (oikaisemattomiin) hintoihin toimivilla markkinoilla; tasolle 2 kuuluvien instrumenttien käypä arvo on johdettu joko suoraan tai epäsuorasti noteeratuista hinnoista ja tasolle 3 kuuluvien instrumenttien käypien arvojen määrittämisessä on käytetty syöttötietoja, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon. Käypään arvoon kirjataan taseeseen vain johdannaiset ja ne kaikki kuuluvat käyvän arvon hierarkian tasoon 2.

31 EHDOLLISET VELAT JA VARAT SEKÄ HANKINTASITOUUMUKSET

1 000 €	2017	2016
Omien velkojen vakuudeksi		
Pantatut talletukset	90	87
Muut vastuut	203 881	594 353
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	35	37
Ydinenergialain mukainen takaus	106 494	82 089
Yhteensä	310 500	676 566

Pantatut talletukset ovat pääosin sähkökauppaan, päästöoikeuskauppaan sekä ympäristölupiin liittyviä tilivakuuksia.

Muut vastuut koostuvat pääosin emoyhtiön lainatakauksista. Valtion ydinjätehuoltorahastolle on vuonna 2017 annettu lainan vakuudeksi 196,3 (2016: 583,3) miljoonan euron pankkitakaus. TyEL-lainaan liittyen on annettu 2,7 (2016: 5,4) miljoonan euron pankkitakaus.

Ydinenergialain mukainen takaus

Suomen ydinenergialain mukaan Pohjolan Voima Oyj:n 58,47 % omistamalla yhteisyrityksellä, Teollisuuden Voima Oyj:llä, on velvoite varautua olemassa olevien ydinjätteiden, mukaan lukien ydinvoimalaitosten käytöstäpoisto, hoitamisen tuleviin kustannuksiin keräämällä varoja Valtion ydinjätehuoltorahastoon.

Ydinenergialain mukaisesti määräytyvästä vastuunmäärästä päättää valvontaviranomainen (Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM). Ydinjätehuoltovastuuseen liittyvät Teollisuuden Voima Oyj:n osakkaiden antamat omavelkaiset takaukset kattavat ydinjätehuoltovastuun kattamattoman osuuden lisäksi vastuun ydinjätehuollon mahdollisista ennalta arvaamattomista menoista ydinenergialain mukaisesti. Pohjolan Voiman antama omavelkainen takaus on 106,5 (2016: 82,1) miljoonaa euroa.

INVESTOINTISITOUKSET

Yhteisyritykset

Pohjolan Voima Oyj on sitoutunut Teollisuuden Voiman OL3 EPR-ydinvoimalaitosyksikön investointiin 432,0 miljoonan euron sijoituksella vuosina 2004 - 2017 ja 108,0 miljoonan euron osakaslainalla, ja enintään 451,4 miljoonan euron lisäosakaslainalla. 31.12.2017 mennessä Pohjolan Voima Oyj on suorittanut sitoumuksistaan 780,6 (2016: 720,6) miljoonaa euroa. Sijoitukset perustuvat OL3 EPR:n rahoitussuunnitelmaan, jonka mukaan investoinnin edellyttämää omaa pääomaa kerrytetään projektin etenemisen mukaisesti.

OIKEUDENKÄYNNIT JA VIRANOMAISMENETTELYT

Tytäryhtiöt ja emoyhtiö

Pohjolan Voiman täysin omistaman tytäryhtiö PVO-Lämpövoima Oy:n (PVL) ja Fortum Power and Heat Oy:n (FPH) edeltäjät solmivat vuonna 1989 yhteistoimintasopimuksen, jonka mukaan osapuolilla on mm. pysyvä käyttöoikeus tiettyihin toisen omistamiin voimalaitosrakenteisiin ja -laitteisiin toisaalta PVL:n omistaman Tahkoluodon kivihillivoimalaitoksen ja toisaalta FPH:n omistaman Meri-Porin hiilivoimalaitoksen toiminnassa. PVL:n Tahkoluodon voimalaitoksen tuotannollinen toiminta päättyi vuonna 2015. Tästä johtuen PVL irtisanoi yhteistoimintasopimuksen maaliskuussa 2017. FPH kiisti irtisanomisen ja elokuussa 2017 Helsingin käräjäoikeus päätti FPH:n hakemuksesta turvaamistoimesta, jolla määräsi PVL:n sallimaan FPH:n jatkaa yhteistoimintasopimuksen mukaista Tahkoluodon voimalaitosrakenteiden ja -laitteiden käyttöä. Lisäksi syyskuussa 2017 FPH aloitti välimiesmenettelyn Helsingin kauppakamarin sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien PVL:n yhteistoimintasopimuksen irtisanomista. Saman aikaisesti FPH jätti haastehakemuksen Helsingin käräjäoikeudelle kohdistuen Pohjolan Voima Oyj:ön, jossa vaati mm. yhteistoimintasopimuksen mukaisten pysyvien käyttöoikeuksien olevan voimassa myös suhteessa Pohjolan Voimaan. PVL on kiistänyt, samoin kuin Pohjolan Voima, kaikki FPH:n esittämät vaatimukset.

Yhteisyritykset

Teollisuuden Voima jätti vuonna 2012 kanteen ja vastineen Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien OL3 EPR:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä on noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka on OL3 EPR-laitostoimittajan syyskuussa 2014 toimittaman aikataulun mukaan OL3 EPR:n säännöllisen sähköntuotannon ajankohta.

Välimiesmenettely alkoi joulukuussa 2008 OL3 EPR-laitostoimittajan aloitteesta. Laitostoimittajan viimeksi huhtikuussa 2017 päivittämä rahamääräinen vaatimus on nyt kokonaisuudessaan noin 3,59 miljardia euroa. Summa perustuu laitostoimittajan päivittämään analyysiin tapahtumista syyskuuhun 2014 ja joidenkin vaateiden osalta joulukuun 2014 loppuun asti. Summa sisältää viivästyskorkoja (laskettu kesäkuun 2017 loppuun asti) ja TVO:n laitostoimitussopimuksen mukaisesti viivästämää maksueriä yhteensä noin 1,58 miljardia euroa sekä laitostoimittajan väittämää saamatta jäänyttä voittoa noin 132 miljoonaa euroa.

Välimiesoikeus teki lopullisen ja sitovan osapäätöksen marraskuussa 2016. Osapäätös käsitteli riidan alkuvaiheiden asioita, kuten aikataulua, lisensointia ja lisensoitavuutta sekä järjestelmäsuunnittelua. Tämä käsitti monia niistä tosiasioista, joihin TVO perustaa päävaateensa laitostoimittajaa vastaan, kuten myös tiettyjä keskeisiä asioita, joihin laitostoimittajan vaateet TVO:ta vastaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Osapäätös ei ottanut kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin.

Välimiesoikeus teki lopullisen ja sitovan osapäätöksen myös heinäkuussa 2017. Osapäätös käsitteli projektin suunnittelu- ja lisensointidokumentaation valmistelua, toimittamista, katselmointia ja hyväksyntää. Tämä käsitti niitä keskeisiä asioita, joihin laitostoimittaja perustaa päävaateensa TVO:ta kohtaan, kuten myös tiettyjä asioita, joihin TVO:n vaateet laitostoimittajaa kohtaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja toisaalta hylättiin suurin osa laitostoimittajan väitteistä näiltä osin. Vaikka osapäätös ei ottanut kantaa osapuolten esittämiin rahamääräisiin vaatimuksiin, siinä on lopullisesti hylätty laitostoimittajan analyysimetodi, jolla se on perustellut pääasiallisia rahallisia vaateitaan TVO:ta kohtaan.

Osapuolet saivat lopullisen ja sitovan osapäätöksen myös marraskuussa 2017. Osapäätös käsitteli projektinrakennustöiden toteutusta ja projektinhallintaa. Tämä käsitti niitä keskeisiä asioita, joihin TVO perustaa päävaateensa laitostoimittajaa vastaan, kuten myös tiettyjä asioita, joihin laitostoimittajan vaateet TVO:ta kohtaan perustuvat. Osapäätöksessä ratkaistiin lopullisesti suurin osa käsitellyistä asioista TVO:n eduksi ja selkeästi lykättiin monet TVO:n esiin nostamat laitostoimittajan projektinhallintaan liittyvät seikat seuraavaan päätökseen.

Välimiesmenettely on edelleen kesken ja jatkuu kohti lopullista päätöstä, jolla välimiesoikeus määrittää osapuolten korvausvelvollisuudet. TVO pitää vaatimuksiaan hyvin perusteltuina ja on todennut laitostoimittajan vaateet perusteettomiksi. Kolme merkittävää välimiesoikeuden antamaa osapäätöstä vahvistavat tätä sekä sitä TVO:n näkemystä, että TVO:n vaatimukset ovat laitostoimittajan vaatimuksia vahvempia.

TVO jätti Arevaa koskevan hakemuksen kiireelliseen väliaikaiseen menettelyyn Nanterren kaupalliseen tuomioistuimeen Ranskassa syyskuussa 2016 saadakseen tietoa Ranskan ydinvoimateollisuuden rakenneuudistuksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista OL3 laitostoimitussopimuksen edellyttämien velvollisuuksien ja vastuiden täyttämiseen. Osapuolten välisten keskustelujen perusteella TVO luopui haasteesta toukokuussa 2017. Keskustelujen jatkamisen odotetaan edesauttavan OL3 EPR-projektin valmistumista ja laitoksen käynnistämistä.

Euroopan Unionin komissio teki tammikuussa 2017 päätöksen Ranskan valtion valtiontuesta Arevalle ja hyväksyi fuusion toukokuussa 2017. TVO jätti syyskuussa 2017 Euroopan unionin yleiselle tuomioistuimelle valituksen komission valtiontukipäätöksestä. TVO edellyttää, että Ranskan ydinvoimateollisuuden uudelleenjärjestely ei vaaranaan OL3 EPR-projektin valmistumista laitostoimitussopimuksen mukaisesti laitostoimittajan ilmoittamassa aikataulussa.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt (AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG) ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista.

TVO ei ole kirjannut saatavia eikä varauksia välimiesmenettelyssä esitettyjen vaatimusten perusteella.

32 MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Konserni on vuokrannut Helsingin, Harjavallan, Nokian ja Oulun toimistotilat. Vuokrasopimus päättyi Helsingissä 2022. Muut vuokrasopimukset ovat voimassa toistaiseksi. Sopimukseen sisältyy mahdollisuus jatkaa vuokra-aikaa alkuperäisen päättymispäivän jälkeen.

1 000 €	2017	2016
Yhden vuoden kuluessa	649	637
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	2 050	3 146
Yhteensä	2 699	3 784

33 PÄÄSTÖOIKEUDET

Hiilidioksidipäästöoikeudet

Pääsääntöisesti konsernilla on 31.12. hallussaan vähintään vuotuisia CO₂-päästöjä vastaava määrä päästöoikeuksia. Jos toteutuneet päästöt ylittävät yhtiön hallussa olevat päästöoikeudet, yhtiö on tehnyt ylimeneviä tonneja vastaavan kulukirjauksen tilinpäätöshetken markkinahinnalla. Lopetetuksi toiminnoksi luokitellun PVO-Lämpövoima Oy:n päästöoikeustiedot eivät sisälly alla oleviin lukuihin.

	2017 t CO ₂	1 000 €
Vastikkeetta saadut päästöoikeudet	316 439	
Tuotantolaitosten yhteenlasketut vuotuiset päästömäärät	524 796	
Hallinnassa olevat päästöoikeudet	2 107 573	
Ulkopuoliset päästöoikeusmyynnit *	0	0
Ulkopuoliset päästöoikeusostot **	118 570	762
	2016 t CO ₂	1 000 €
Vastikkeetta saadut päästöoikeudet	539 196	
Tuotantolaitosten yhteenlasketut vuotuiset päästömäärät	689 335	
Hallinnassa olevat päästöoikeudet	2 378 405	
Ulkopuoliset päästöoikeusmyynnit *	44 000	232
Ulkopuoliset päästöoikeusostot **	251 005	1 256

* Päästöoikeusmyynnit sisältyvät liikevaihtoon.

** Päästöoikeusostot sisältyvät kohtaan "Materiaalit ja palvelut" ja tilinpäätöshetkellä hallussa olevat ostetut oikeudet taseen aineettomiin oikeuksiin.

34 LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Konsernin lähipiiriin kuuluvat emoyritys, tytär-, osakkuus- ja yhteisyritykset sekä suurin omistaja UPM-Kymmene - konserni. Lähipiiriin luetaan myös hallituksen ja johtoryhmän jäsenet mukaan lukien toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen.

Konsernin emo- ja tytäryrityssuhteet ovat seuraavat:

Yritys	Tuotantomuoto	Kotimaa	Omistus- osuus (%)	Osuus ääni- vallasta (%)
Hämeenkyrön Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	84,000	84,000
Kaukaan Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	54,000	54,000
Kymin Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	76,000	76,000
Laanilan Voima Oy	Lämpövoima	Suomi	100,000	100,000
Porin Prosessivoima Oy	Lämpövoima	Suomi	100,000	100,000
Powest Oy	Palveluyhtiö	Suomi	80,519	98,805
PVO-Lämpövoima Oy	Lämpövoima	Suomi	100,000	100,000
PVO Power Management Oy	Palveluyhtiö	Suomi	100,000	100,000
PVO Power Services Oy	Palveluyhtiö	Suomi	100,000	100,000
PVO-Vesivoima Oy	Vesivoima	Suomi	100,000	100,000
Rauman Biovoima Oy	Lämpövoima	Suomi	71,949	71,949
Rouhialan Voimansiirto Oy	Palveluyhtiö	Suomi	100,000	100,000

Luettelo osakkuus- ja yhteisyrityksistä

Yritys	Kotipaikka
Osakkuusyritykset	
Oy Alholmens Kraft Ab	Pietarsaari
Länsi-Suomen Voima Oy	Harjavalta
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	Pori
Torniolaakson Voima Oy	Ylitornio
Yhteisyritykset	
Teollisuuden Voima Oyj	Helsinki
Vaskiluodon Voima Oy	Vaasa
Voimalohi Oy	Kemi

Lähipiirin kanssa toteutuivat seuraavat liiketapahtumat, 1 000 €

Lähipiirin kanssa toteutuneet liiketapahtumat ovat Pohjola Voiman normaaliin liiketoimintaan kuuluvia tapahtumia.

2017	Myynnit	Ostot	Saamiset	Velat
Osakkuus- ja yhteisyritykset	3 378	224 743	411 191	221 868
UPM-Kymmene-konsernin yhtiöt	181 026	65 480	19 040	9 847

2016	Myynnit	Ostot	Saamiset	Velat
Osakkuus- ja yhteisyritykset	4 156	243 403	357 533	614 072
UPM-Kymmene-konsernin yhtiöt	195 525	65 530	19 254	11 836

Hallitus ja johtoryhmä

Pohjolan Voiman ylin johto kostuu hallituksen jäsenistä ja operatiivisesta johtoryhmästä mukaan lukien toimitusjohtaja. Konserni ei ole lainannut varoja ylimmälle johdolle, eikä sillä ole liiketoimia johdon kanssa.

1 000 €	2017	2016
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	2 129	2 087
Yhteensä	2 129	2 087

35 OSAKEOMISTUKSEN JAKAUMA JA TIEDOT OSAKKEEN OMISTAJISTA

Osakkeenomistaja	2017	2016
	% osakemäärästä	% osakemäärästä
EPV Energia Oy	5,49%	5,46%
Etelä-Suomen Voima Oy	1,48%	1,43%
Helen Oy	0,62%	0,60%
Kemira Oyj (ml. Eläkesäätiö)	5,06%	4,98%
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,83%	1,87%
Kokkolan Energia Oy	1,85%	2,41%
Kymppivoima Oy	5,91%	5,77%
Metsä Group (Metsäliitto, Metsä Fibre, Metsä Board Oyj)	3,66%	3,64%
Myllykoski Oyj *)	0,63%	0,61%
Oulun Energia Oy	0,91%	0,93%
Outokumpu Oyj	0,10%	0,10%
Oy Perhonjoki Ab	2,17%	2,18%
Porin kaupunki	1,40%	1,41%
Rautaruukki Oyj	0,09%	0,08%
Stora Enso Oyj	15,61%	15,54%
UPM Energy Oy	47,69%	47,35%
UPM Paper ENA Oy	3,46%	3,53%
Vantaan Energia Oy	0,23%	0,22%
Yara Suomi Oy (ml. Eläkesäätiö)	1,84%	1,88%
Yhteensä	100,00%	100,00%

*) Myllykoski Oyj kuuluu UPM-Kymmene -konserniin.

Osakkaat toimialoittain	%	%
	osakemäärästä	osakemäärästä
Metsäteollisuus	71,04%	70,68%
Energiayhtiöt	18,64%	19,00%
Kemianteollisuus	6,90%	6,87%
Metalliteollisuus	0,19%	0,18%
Muut	3,23%	3,28%
Yhteensä	100,00%	100,00%

36 TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

Pohjolan Voiman hallitus on kokouksessaan 25.1.2018 esittänyt 1.3.2018 kokoontuvalle ylimääräiselle yhtiökokoukselle, että Pohjolan Voima hyväksyy yhteisyritys Vaskiluodon Voima Oy:n omistaman Seinäjoen voimalaitoksen myynnin. Mikäli yhtiökokous tekee asiasta myönteisen päätöksen, kauppa astuu voimaan 1.3.2018.

Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)

Sisältö

Tuloslaskelma

Tase

Rahoituslaskelma

Emoyhtiön liitetiedot

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS (FAS)

TULOSLASKELMA

1 000 €	Liitetieto	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Liikevaihto	2	387 081	445 766
Liiketoiminnan muut tuotot	3	6 458	507
Materiaalit ja palvelut	4	-137 874	-184 859
Henkilöstökulut	5	-6 856	-7 497
Poistot ja arvonalentumiset	6	-1 157	-1 458
Liiketoiminnan muut kulut	7	-242 620	-250 650
Liiketulos		5 032	1 809
Rahoitustuotot ja -kulut	8	-7 214	-6 946
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		-2 182	-5 137
Tuloverot	9	-4	-8
Tilikauden tulos		-2 186	-5 145

TASE

1 000 €	Liitetieto	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	10	1 055	1 352
Aineelliset hyödykkeet	11	729	842
Sijoitukset	12		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		419 584	423 090
Muut sijoitukset		1 094 628	1 034 925
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		1 515 996	1 460 209
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Pitkäaikaiset saamiset	13	36 718	35 580
Lyhytaikaiset saamiset	14	69 254	126 968
Rahat ja pankkisaamiset		44 347	54 403
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		150 319	216 951
Vastaavaa yhteensä		1 666 315	1 677 160
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma	15	65 293	64 108
Osakeanti		0	49 305
Ylikurssirahasto		216 822	216 822
Arvonkorotusrahasto		218 644	218 644
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		328 869	286 190
Edellisten tilikausien tulos		0	0
Tilikauden tulos		-2 186	-5 145
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		827 442	829 925
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma	16	631 285	636 046
Lyhytaikainen vieras pääoma	17	207 588	211 189
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		838 873	847 235
Vastattavaa yhteensä		1 666 315	1 677 160

RAHOITUSLASKELMA

1 000 €		1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Liiketoiminta			
Liiketulos		5 032	1 810
Oikaisut liikutulokseen	1)	-4 594	1 331
Käyttöpääoman muutos	2)	-250	-20 343
Maksetut korot		-8 383	-8 822
Saadut korot		3 465	4 364
Saadut osingot		7	1
Varausten muutos		0	-100
Muut rahoituserät		-3 390	-3 677
Maksetut verot		-5	-7
Liiketoiminnan rahavirta		-8 118	-25 443
Investoinnit			
Luovutustulot muista sijoituksista		80	0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-262	-306
Jako-osuus puretusta yhtiöstä		7 460	7 645
Pääoman palautukset		0	50 000
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		2 197	241
Lainasaamisten lisäys (-) tai vähennys (+)		-60 231	0
Investointien rahavirta		-50 756	57 580
Rahoitus			
Pitkäaikaisten lainojen nostot		385 000	10 223
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-389 760	-2 711
Korollisten saamisten lisäys(-) tai vähennys(+)		135	0
Lyhytaikaisten korollisten velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		4 435	14 409
Pääoman palautukset		0	-70 913
Omien osakkeiden hankkiminen		-297	0
Maksullinen osakeanti		49 305	0
Rahoituksen rahavirta		48 818	-48 992
Rahavarojen muutokset			
Rahavarat 1.1.		54 403	71 258
Rahavarat 31.12.		44 347	54 403
1) Oikaisut liikutulokseen			
Poistot ja arvonalentumiset		1 157	1 458
Pysyvien vastaavien myyntitappiot (+) tai myyntivoitot (-)		-5 751	-127
		-4 594	1 331
2) Käyttöpääoman muutos			
Korottomien saamisten lisäys (-) tai vähennys (+)		6 894	11 080
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		-7 144	-31 423
		-250	-20 343

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pohjolan Voima Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain säännösten ja muiden Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laadintaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Pohjolan Voima Oyj (0210161-4, Helsinki) on Pohjolan Voima –konsernin emoyhtiö.

Liikevaihto

Liikevaihtoa laskettaessa myyntituotoista vähennetään välilliset verot ja myönnettyt alennukset. Myyntitulot kirjataan tuotoiksi luovutushetkellä.

Muut tuotot

Muina tuottoina kirjataan omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin energialiiketoimintaan liittyvät tuotot kuten vuokrat.

Tutkimus- ja kehityskulut

Tutkimus - ja kehityskulut on kirjattu vuosikuluksi niiden syntymisvuotena.

Eläkekulut

Lakisääteiset eläkevelvoitteet katetaan pakollisella eläkevakuutuksella.

Ulkomaanrahan määräiset erät ja johdannaissopimukset

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan Suomen rahan määräiseksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan keskipurssiin. Velkojen ja saamisten muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan kurssieroiksi tuloslaskelmaan.

Rahoituspolitiikan mukaisesti yhtiö käyttää johdannaisia vain korkoriskin hallinnan välineenä ja suojaamistarkoituksessa. Korkoriskiä seurataan keskimääräisellä korkosidonnaisuusajalla, joka asetetaan korkojohdannaisten avulla sellaiseksi, että toimitettavan sähkön hinnan herkkyyks korkomuutoksille on osakesarjakohtainen riskinkantokyky huomioiden hyväksyttävällä tasolla. Korkojohdannaisia ei kirjata käypään arvoon vaan ne käsitellään suojaavina taseen ulkopuolisina erinä. Korkoriskin hallintaan käytettyjen johdannaisten korkotuotot tai -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavien lainojen korkokuluja. Pohjolan Voima Oyj solmii valuuttajohdannaissopimuksia tytäryhtiöidensä polttoainehankintoihin liittyen. Johdannaissopimusten avaintiedot esitetään liitetiedoissa.

Tuloverot ja laskennalliset verot

Tuloslaskelmaan kirjatut tuloverot sisältävät sekä verot tilikaudelta että mahdolliset korjaukset edellisten tilikausien veroihin. Pohjolan Voima Oyj toimii omakustannusperiaatteella, joten yhtiö ei tule maksamaan veroa energialiiketoiminnasta. Yhtiö ei ole kirjannut vahvistetuista tappioista ja tilikaudella vahvistettavasta tappiosta laskennallista verosaamista taseeseen.

Pysyvien vastaavien arvostaminen

Taseeseen merkittyjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta on vähennetty suunnitelman mukaiset poistot. Hankintameno on luettu hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot. Saadut avustukset on kirjattu hankintameno vähennykseksi. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden taloudellisen pitoajan perusteella. Poistot on tehty hyödykkeen käyttöönotto-ajasta alkaen.

Suunnitelman mukaisiksi pitoajoiksi on määritelty:

Pitkävaikutteiset menot	3-10 vuotta
Koneet ja kalusto	3-20 vuotta
Rakennukset ja rakennelmat	8-30 vuotta

Rahoitusarvopaperit

Rahoitusarvopaperit koostuvat likvideistä lyhyen koron sijoitusrahasto-osuuksista ja rahoituslaitosten sijoitustodistuksista. Rahoitusarvopaperit arvostetaan taseessa alkuperäiseen hankintamenoonsa. Ne sisältyvät rahoituslaskelmassa likvideihin rahavaroihin.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

2 LIIKEVAIHTO

1 000 €	2017	2016
Tuotetun sähkön myynti	280 216	312 783
Tuotetun lämmön myynti	101 462	127 718
Muu myynti	5 403	5 265
Yhteensä	387 081	445 766

3 LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1 000 €	2017	2016
Käyttöomaisuuden sekä tytäryhtiöosakkeiden myynti- ja purkuvoitot	5 764	139
Vuokratuotot	66	339
Muut tuotot	628	29
Yhteensä	6 458	507

4 MATERIAALIT JA PALVELUT

1 000 €	2017	2016
Energiahankinta	137 874	184 859
Ostot tilikauden aikana	137 874	184 859

5 HENKILÖSTÖKULUT JA HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ

1 000 €	2017	2016
Palkat ja palkkiot		
Hallituksen ja toimitusjohtajan palkat	997	964
Muut palkat	4 689	5 148
Yhteensä	5 686	6 112
Eläkekulut	975	1 130
Muut henkilösivukulut	195	255
Yhteensä	1 170	1 385
Henkilöstökulut yhteensä	6 856	7 497
Henkilöstö keskimäärin tilikauden aikana		
Toimihenkilöt	57	64
Työntekijät	0	0
Yhteensä	57	64

6 POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 €	2017	2016
Suunnitelman mukaiset poistot		
Aineettomat oikeudet	10	21
Muut pitkävaikutteiset menot	593	689
Rakennukset ja rakennelmat	15	19
Koneet ja kalusto	92	196
Sijoitukset	447	447
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	0	86
Yhteensä	1 157	1 458

7 LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

1 000 €	2017	2016
Energian ostot	236 326	244 496
Korjaus-, kunnossapito- ja huoltopalvelut	65	247
Vuokrat	803	697
Kiinteistöverot	6	11
Asiantuntijakulut	2 956	2 831
Muut	2 464	2 368
Yhteensä	242 620	250 650

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

1 000 €	2017	2016
PricewaterhouseCoopers Oy:		
Tilintarkastuspalkkiot	98	103
Veroneuvonta	2	0
Tilintarkastajan muut lakisääteiset lausunnot	2	2
Muut palvelut	43	18
Yhteensä	145	123

8 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 €	2017	2016
Osinkotuotot		
Muilta	7	1
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista		
Omistusyhteisyrityksiltä	2 369	2 622
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	1 024	1 667
Muilta	38	78
Rahoitustuotot yhteensä	3 438	4 368
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	0	-5
Omistusyhteisyrityksiltä	-1 470	-3 213
Muille	-9 182	-8 096
Rahoituskulut yhteensä	-10 652	-11 314
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-7 214	-6 946
Erään muut korko- ja rahoitustuotot sisältyy kurssieroja netto	0	43

9 TULOVEROT

1 000 €	2017	2016
Tilikauden verot	3	8
Edellisten tilikausien verot	1	0
Yhteensä	4	8

TASEEN LIITETIEDOT

10 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1000 €	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	73	5 308	5 381
Vähennykset	-11	-354	-365
Siirrot erien välillä	-	316	316
Hankintameno 31.12.	62	5 270	5 332
Kertyneet poistot 1.1.	-52	-3 977	-4 029
Väh. ja siirtojen kert.poistot	-	355	355
Tilikauden poistot	-10	-593	-603
Kertyneet poistot 31.12.	-62	-4 215	-4 277
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	0	1 055	1 055
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	21	1 331	1 352

11 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1000 €	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	125	984	2 920	46	111	4 186
Lisäykset	-	280	6	-	205	491
Vähennykset	-27	-272	-1 838	-	-	-2 137
Siirrot erien välillä	-	-	-	-	-316	-316
Hankintameno 31.12.	98	992	1 088	46	0	2 224
Kertyneet poistot 1.1.	-	-833	-2 511	-	-	-3 344
Väh. ja siirtojen kert.poistot	-	143	1 813	-	-	1 956
Tilikauden poistot	-	-15	-92	-	-	-107
Kertyneet poistot 31.12.	-	-705	-790	-	-	-1 495
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	98	287	298	46	0	729
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	125	151	409	46	111	842

Tuotannon koneet ja laitteet 31.12.

0

12 SIJOITUKSET

1000 €	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet omistusyhteisyyksissä	Saamiset omistusyhteisyyksissä	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	429 312	745 656	288 689	580	1 464
Lisäykset	-	-	60 231	-	237
Vähennykset	-3 506	-447	-	-81	60 231
Hankintameno 31.12.	425 806	745 209	348 920	499	-4 034
Kertyneet arvonalentumiset 1.1.	-6 222	-	-	-	1 520
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.	-6 222	-	-	-	434
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	419 584	745 209	348 920	499	-6 222
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	423 090	745 656	288 689	580	1 514

Hankintamenuon sisältyvät avonkorotukset 31.12.

0

13 PITKÄAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2017	2016
Pääomalainasaamiset	1	1
Muut pitkäaikaiset saamiset	36 717	35 579
Yhteensä	36 718	35 580
Saamiset saman kons. yrityksiltä		
Pääomalainasaamiset	1	1
Saamiset saman kons. yrityksiltä yhteensä	1	1
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä		
Muut pitkäaikaiset saamiset	36 717	35 579
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä yhteensä	36 717	35 579

14 LYHYTAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2017	2016
Myyntisaamiset	36 563	43 031
Lainasaamiset	0	135
Muut saamiset	383	108
Osakeantisaamiset	0	49 305
Siirtosaamiset	32 308	34 389
Yhteensä	69 254	126 968
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	60	-20
Siirtosaamiset	410	644
Saamiset saman kons. yrityksiltä yhteensä	470	624
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä		
Myyntisaamiset	8	50
Lainasaamiset	0	135
Siirtosaamiset	23 807	25 025
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä yhteensä	23 815	25 210
Lyhytaikaisiin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
Jaksotetut rahoituskulut	1 107	1 670
Jaksotetut henkilöstökulut	13	26
Jaksotetut korkotuotot	599	634
Jaksotetut päästöoikeusmyynnit	638	535
Jaksotetut valmiusluoton järjestelypalkkiot	1 078	976
ALV-jaksotussaaaminen ennakkomaksuista	5 560	5 704
Jaksotetut energiaostojen hyvitykset	124	840
Jaksotetut energian ostot	22 809	23 624
Muut	380	380
Yhteensä	32 308	34 389
Korolliset saamiset		
Pysyvät vastaavat	348 922	288 690
Vaihtuvat vastaavat	44 347	54 538
Yhteensä	393 269	343 228

15 OMA PÄÄOMA

1 000 €	2017	2016
Osakepääoma 1.1.	64 108	64 108
Siirto osakeanneista	1 481	0
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	-296	0
Osakepääoma 31.12.	65 293	64 108
Osakeanti 1.1.	49 305	49 305
Siirto osakepääomaan	-1 481	0
Siirto sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon	-47 824	0
Osakeanti 31.12.	0	49 305
Ylikurssirahasto 1.1.	216 822	285 214
Siirto sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon	0	-18 392
Pääomapalautus	0	-50 000
Ylikurssirahasto 31.12.	216 822	216 822
Arvonkorotusrahasto 1.1.	218 644	218 644
Arvonkorotusrahasto 31.12.	218 644	218 644
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1	286 190	297 894
Siirto osakeanneista	47 824	0
Siirto ylikurssirahastosta	0	18 392
Pääomapalautus	0	-20 913
Omien osakkeiden lunastus ja mitätöinti	0	0
Siirto edellisten tilikausien voitto- ja tappioutilille	-5 145	-9 183
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12	328 869	286 190
Tulos edellisiltä tilikausilta 1.1.	-5 145	-9 183
Siirto sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta	5 145	9 183
Tulos edellisiltä tilikausilta 31.12.	0	0
Tilikauden tulos	-2 186	-5 145
Yhteensä	827 442	829 925
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.		
Edellisten tilikausien tulos	0	0
Tilikauden tulos	-2 186	-5 145
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	328 869	286 190
Yhteensä	326 683	281 045

Osakepääoma osakelajeittain, konsernin liitetieto 23.

16 PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

1 000 €	2017	2016
Lainat rahoituslaitoksilta	435 000	50 000
Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta	0	2 712
Muut pitkäaikaiset velat	196 285	583 334
Yhteensä	631 285	636 046
Velat omistusyhteisyrityksille		
Muut pitkäaikaiset velat	196 285	583 334
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Muut pitkäaikaiset lainat	0	583 334
Yhteensä	0	583 334
Pitkäaikainen koroton ja korollinen vieras pääoma		
Korollinen	631 285	636 046
Yhteensä	631 285	636 046

17 LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

1 000 €	2017	2016
Muut korolliset velat	162 201	157 765
Ostovelat	37 824	43 450
Muut lyhytaikaiset velat	280	0
Siirtovelat	7 283	9 974
Yhteensä	207 588	211 189
Saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	14 849	16 382
Muut lyhytaikaiset velat	280	0
Siirtovelat	202	616
Saman konsernin yrityksille yhteensä	15 331	16 998
Omistusyhteisyrityksille		
Ostovelat	22 804	26 005
Siirtovelat	2 558	4 440
Omistusyhteisyrityksille yhteensä	25 362	30 445
Lyhytaikaisiin siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Jaksotetut henkilöstökulut	1 837	1 726
Jaksotetut korkokulut	3 045	4 167
Jaksotetut energianmyyntihyvitykset	222	1 520
Jaksotetut energiaostot	1 290	1 781
Jaksotetut päästöoikeusostot	687	534
Muut	202	246
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	7 283	9 974
Lyhytaikainen koroton ja korollinen vieras pääoma		
Koroton	45 388	53 424
Korollinen	162 200	157 765
Yhteensä	207 588	211 189

18 VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET

1 000 €	2017	2016
Takaukset		
Lainatakaukset		
Omistusyhteisyritysten puolesta	19	20
Muut takaukset		
Omien sitoumusten puolesta	199 078	588 757
Konserniyhtiöiden puolesta	0	3 800
Takaukset yhteensä	199 097	592 577
Leasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	78	83
Myöhemmin maksettavat	30	68
Leasingvastuut yhteensä	108	151
Vuokravastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	649	632
Myöhemmin maksettavat	2 050	3 016
Vuokravastuut yhteensä	2 699	3 648
Muut vastuut		
Ydinenergiain mukainen takaus	106 494	82 088
Omien sitoumusten puolesta	101	181
Muut vastuut yhteensä	106 596	82 269

Suomen ydinenergiain mukaan Pohjolan Voima Oyj:n 58,47% omistamalla yhteisyrityksellä Teollisuuden Voima Oyj:llä on velvoite rahoittaa Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta ydinvoimalaitoksen käytöstäpoisto ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus.

Ydinenergiain mukaisesti määräytyvä valvontaviranomainen (Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM) päättää vastuun määrän. Ydinjätehuoltovastuuseen liittyvät Teollisuuden Voima Oyj:n osakkaiden antamat omavelkaiset takaukset kattavat ydinjätehuoltovastuun kattamattoman osuuden ja vastuun ydinjätehuollon mahdollisista ennalta arvaamattomista menoista ydinenergiain mukaisesti. Pohjolan Voiman antama omavelkainen takaus on 106,5 (vuonna 2016 82,1) miljoonaa euroa.

19 JOHDANNAISSOPIMUKSET

1 000 €	2017	2016
Koronvaihtosopimukset		
Nimellisarvo	434 000	564 000
Käypä arvo (ml.kertynyt korko)	-1 443	-2 116
Keskimääräinen maturiteetti, vuotta	5,3	2,8
Vaihtuva viitekorko	6 kk Euribor/ 3 kk Euribor/ 1 kk Euribor	6 kk Euribor/ 3 kk Euribor/ 1 kk Euribor
Kiinteä korko (keskimäärin)	0,668%	1,095%
Koronvaihtosopimukset suojaavat seuraavia vaihtuvakorkoisia rahoitussopimuksia:		
Pankkilaina	435 000	50 000
Laina omistusyhteisyritykseltä	196 285	583 334

Rahoitusriskit

Rahoitustoiminnan tavoitteet ja riskit on määritelty rahoituspolitiikassa, josta päättää hallitus. Jälleenrahoitusriskiä hallitaan rahoituslähteitä hajauttamalla, lainojen riittävän pitkillä maturiteeteilla ja tasapainoisella eräntymisaikataululla. Lainavaluuttana käytetään pääsääntöisesti euroa. Mikäli lainoja nostetaan muissa valuutoissa, valuuttariski poistetaan johdannaissopimuksin. Korkoriskiä seurataan keskimääräisellä korkosidonnaisuusajalla, joka asetetaan korkojohdannaisten avulla sellaiseksi, että toimitettavan sähkön hinnan herkkyys korkomuutoksille on osakesarjakohtainen riskinkantokyky huomioiden hyväksyttävällä tasolla.

Yhtiössä pidetään tietty määrä likvidejä varoja, luottolimiittijärjestelyjä ja yritystodistusohjelmia likviditeettiriskin pienentämiseksi. Yhtiöllä on maksuvalmiutta turvaava 300 miljoonan euron suuruinen valmiusluotto, joka erääntyy vuonna 2021. Valmiusluotto oli 31.12.2017 kokonaan nostamatta. Lyhytaikaiseen rahoitukseen yhtiö käyttää pääsääntöisesti kotimaista 300 miljoonan euron yritystodistusohjelmaa.

Vapaa likviditeetti sijoitetaan turvaavasti ja tuottavasti instrumentteihin, joiden duraatio on korkeintaan 12 kuukautta. Sijoitukset pyritään hajauttamaan eri kohteisiin ja sijoituskohteet valitaan siten, että jälkimarkkinoiden likviditeetti on turvattu myös epäedullisissa olosuhteissa.

Pohjolan Voima Oyj:n tytäryhtiöiden valuuttamääräisiin polttoainehankintoihin sisältyvää valuuttariskiä hallitaan Pohjola Voima Oyj:n hallituksen hyväksymän hiilenhankintapolitiikan mukaisesti valuuttajohdannaisin, joiden toteutus ja hallinnointi on keskitetty emoyhtiöön.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Hallituksen voitonjakoehdotus

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että tulos siirretään edellisten tilikausien tulostilille ja että osinkoa ei jaeta.

Helsingissä 1. päivänä maaliskuuta 2018

Emoyhtiö Pohjolan Voiman tuloslaskelma osoittaa tappiota 2 186 262,01 euroa.

Tapio Korpeinen puheenjohtaja	Seppo Parvi varapuheenjohtaja	Esa Kaikkonen
Jukka Hakkila	Anders Renvall	Tapani Sointu
Rami Vuola	Juhani Järvelä	Mikko Rintamäki
Lauri Virkkunen toimitusjohtaja		

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 16. päivänä maaliskuuta 2018

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Jouko Malinen

KHT

Tilintarkastuskertomus

Pohjolan Voima Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Pohjolan Voima Oyj:n (y-tunnus 0210161-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää:

- konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista
- emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen

ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme.

Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitalinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoidimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme

kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksemme.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausumat

Puollamme vastuuvapauden myöntämistä hallituksen jäsenille, toimitusjohtajalle sekä toimitusjohtajan sijaiselle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 16.3.2018

PricewaterhouseCoopers Oy

Tilintarkastusyhteisö

Jouko Malinen

KHT